

SPLOŠNA KNJIŽNICA

Zvezek 27.

Fran Erjavec

Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne.

LEPOSLOVJE
DRAMA
MLADINSKI SPISI
ZNANOST
STROKOVNE VEDE
UMETNOST
ZAKONI IN
NAREDBE
RAZNI SPISI

V LJUBLJANI 1924

NATISNILA IN ZALOŽILA
ZVEZNA TISKARNA
IN KNJIGARNA

Znanstvena in strokovna zbirka:

Št. 1. Dr. Lavo Čermelj: **Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije**, 52 str. 8°, broš. Din 16.—, vez. Din 23.—.

V tisku so:

Univ. prof. Dr. Šerko: **Anatomija živčevja**, Dr. Jože Rus: **Slovenska zemlja**, B. Skalicky: **Kletarstvo**, Dr. Fr. Veber: **Estetika**, i. dr.

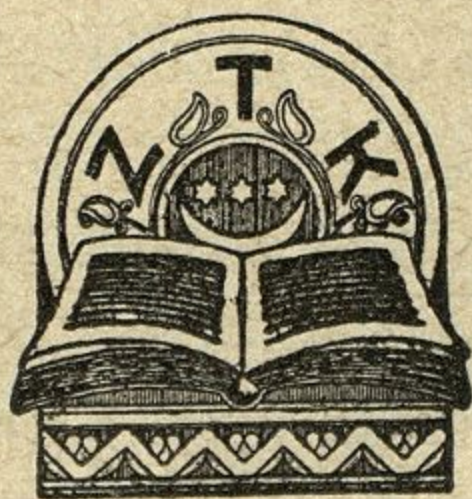
Za poštne pošiljatve je računati za vsak zvezek po Din —⁸⁰ poštne in odpravnine.

Naročila sprejema:

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg št. 8.

Fran Erjavec

Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne.

V LJUBLJANI 1924
NATISNILA IN ZALOŽILA
ZVEZNA TISKARNA IN KNJIGARNA

VSE PRAVICE PRIDRŽANE

SPLOŠNA KNJIŽNICA: 27

PREDGOVOR.

S o c i j a l n o v p r a š a n j e pretresa življenje odkar obstoja človeška družba, posebno pereče pa postaja zadnja desetletja, odkar je povsod neomejeno zavladal moderni kapitalistični gospodarski sistem. Čim bolj se komplicira gospodarsko življenje, tem bolj komplicirano postaja tudi socialno življenje, radi česar so razni družabni organizmi z državo na čelu prisiljeni v vedno intenzivnejši meri posegati v to gospodarsko in socialno življenje ter potom socialno politične zakonodaje regulirati medsebojne odnose posameznih slojev in razredov ter ščititi šibkejši plasti ljudstva pred neomejenim izkoriščanjem, ki leži v bistvu modernega kapitalističnega gospodarskega sistema. Reševanje perečih socialno političnih nalog postaja tako ena najvažnejših funkcij vsakega družabnega organizma od občine preko pokrajine do države, kajti vsi so v enaki meri zainteresirani na njih, zato se mora tudi njihovo delo medsebojno organično dopolnjevati.

S o c i j a l n a p o l i t i k a je vsota onih smotrenih ukrepov, ki imajo namen gospodarsko in etično dvigniti gospodarsko šibke sloje, zlasti de-

lavne. Čim kompliciranejše pa postaja današnje gospodarsko in socialno življenje, tem širši, kompliciranejši in intenzivnejši pa postaja tudi delokrog socialne politike, da, trdimo lahko celo, da se mora moderna socialna politika udeleževati že prav na vseh poljih ter v vseh panogah in smereh človeškega življenja in uveljavljanja. Njeno polje postaja tako pravzaprav brezkončno. Toda če vzamemo problem socialne politike v njenem ožjem pomenu besede, bi jo morda lahko razvrstili v naslednje skupine:

1. mladinsko skrbstvo,
2. stanovanjsko skrbstvo,
3. aprovizijsko skrbstvo,
4. zdravstveno skrbstvo,
5. zaščita dela in delavca,
6. različne panoge zavarovanja,
7. skrbstvo za brezposelne, ter
8. skrbstvo za ubožce in onemogle, oziroma starostno skrbstvo.

Ne gre, da bi kateremukoli teh problemov dajali prednost ali mu prisojali podrejeni pomen, ker so prav vsi enako važni, kajti šele tedaj, ko so enakomerno izvedene vse te panoge socialnega skrbstva, moremo govoriti o smotreni socialni politiki, vendar je jasno, da postane v tej ali drugi dobi kak problem še prav posebno pereč, radi česar mu je treba posvetiti tudi prav posebno pozornost.

In taka dva problema, ki pretresata vse gospodarsko in socialno življenje vsega kulturnega

sveta ter režeta globoke brazde v človeško družbo, sta danes stanovanjstvo in brezposelnost. Da se tema dvema pojavoma nismo izognili tudi pri nas, vemo vsi. Na tisoče rodbin propada zlasti po mestih in industrijskih središčih fizično in moralno radi vladajoče stanovanjske bede, a tudi brezposelnost nam trka na vrata z vedno močnejšimi udarci. Pred vojno še skoro nepoznana, se je pojavila po vojni, zlasti v nekaterih panogah, v prav resnem obsegu, toda vse kaže, da postane že v bližnji bodočnosti eden naših najakutnejših socialnih pojavov in problemov, ki bo neizprosno tirjal odpomoči.

In rešitvi tega važnega socialnega in gospodarskega problema je posvečeno to delce. Ne, napačen izraz je beseda »rešitvi«, kajti tega vprašanja ne bo rešil socialni politik, ker segajo vzroki brezposelnosti pregloboko v vse gospodarsko in politično življenje, le nekaj smernic in navodil za skrbstvo za brezposelne skuša podati. Zgrajeno je na dolgoletno teoretično raziskovanje problema in tudi večletne praktične izkušnje na tem polju.

V Ljubljani, o veliki noči l. 1924.

F. E.

I.

Brezposelnost, njeni vzroki in posledice.

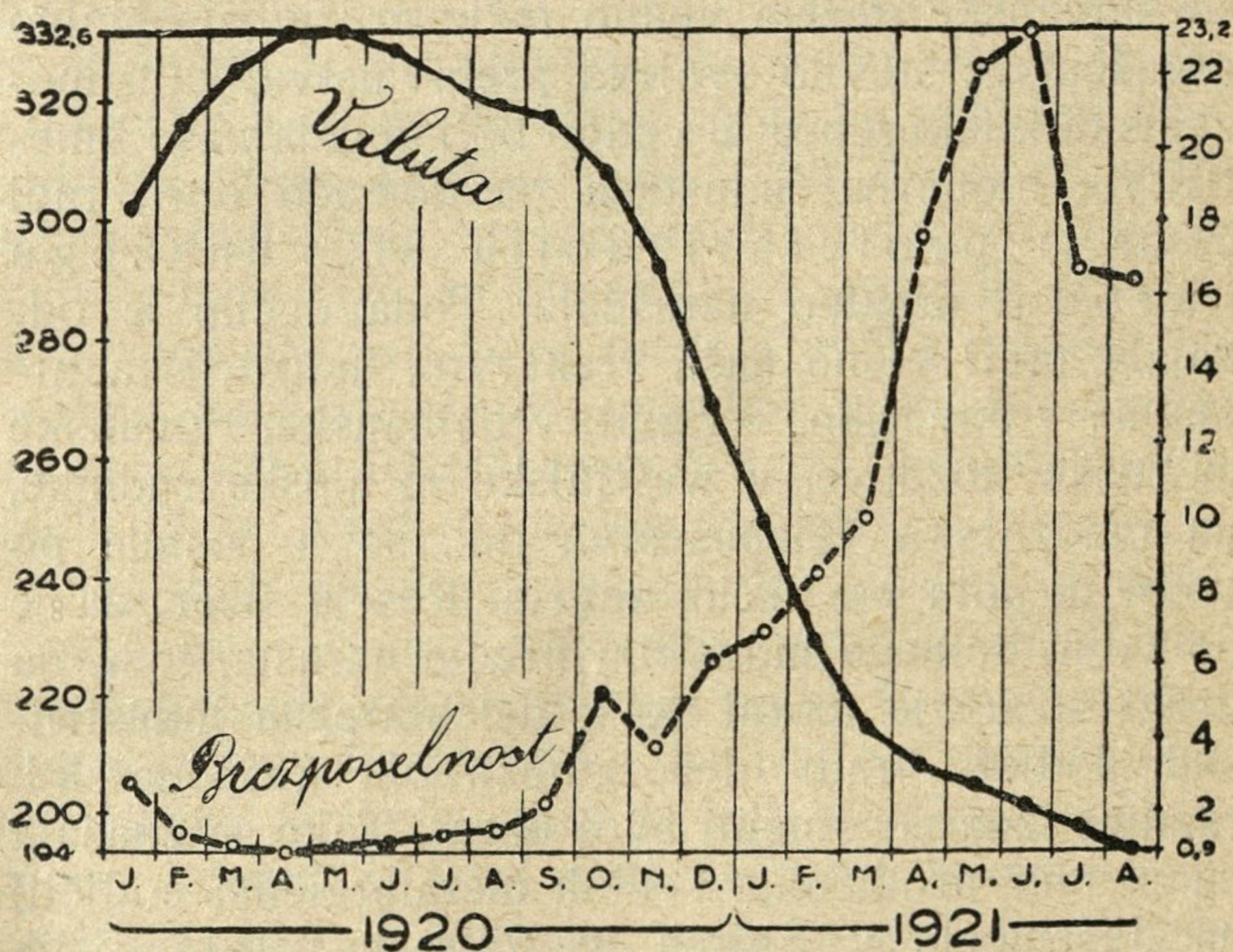
Brezposelnost poznamo že v starem in srednjem veku, toda kot trajen in pereč socialni pojav je začela nastopati šele z industrializacijo produkcije. Najznačilneši znak današnjega gospodarskega sistema je ločitev delavca od proizvodjalnih sredstev. Delavec dela danes na tujih tleh, pri tujih strojih, s tujim orodjem in pogosto še celo njegova delovna obleka ni njegova last. Kdor ima v rokah produkcijska sredstva, ima tudi moč, od katere je delavec docela odvisen, kajti glad ga sili, da prodaja svojo moč podjetniku. Če hoče delavec delati, ne zadostuje le njegova dobra volja, temveč v prvi vrsti proizvodjalna sredstva, ki mu jih pa daje lastnik na razpolago le pod določenimi pogoji, kajti njegova glavna skrb je, da mu donašajo ta čim večji dobiček. Čisti dohodki so pa tem večji, čim manjši so produkcijski stroški, zato skuša podjetnik nadomeščati človeško delo s cenejšimi stroji in kva-

lificirane delavce s cenejšimi nekvalificiranimi. Stroj ne skrajša delovnega časa, temveč požene brez usmiljenja odvečni del delavcev na cesto, radi česar je tudi razumljivo, da so se pojavili med delavstvom pogosto tako ljuti odpori proti novim strojem. Spomnimo se le na burne dogodke v ljubljanski tobačni tovarni l. 1904.

Industrija sicer raste od dneva do dneva, toda nikakor ne v onem razmerju kot število delavstva. Na eni strani število prebivalstva, zlasti onega iz delavskih slojev stalno n a r a š č a , na drugi strani pa odriva delavca od dela vedno bolj s t r o j , zato je tudi razumljivo, da že v normalnih prilikah stalno narašča število onih, ki zaman trkajo na vrata delavnic ter iščejo dela in zaslužka. Število brezposelnih, ali »r e z e r v n a i n d u s t r i j s k a a r m a d a«, kakor jo imenuje Marx torej stalno narašča, zato ga gotovo danes ni več, ki bi si upal trditi, da je dovolj jela za vse, kdor le hoče delati.

Če je pa že v normalnih časih brezposelnost neizogibna posledica današnjega gospodarskega reda, se pa pojavlja še prav posebno v č a s i h g o s p o d a r s k i h k r i z , ki nastajajo v zadnjih desetletjih vedno pogostejše. Na svetovnem trgu se radi neurejene produkcije nabere naenkrat preveč industrijskih izdelkov, podjetnik ne najde kupca in naročbe in ustaviti ali vsaj omejiti mora za krajši ali daljši čas svoj obrat, kar požene iz delavnic zopet nove množice delavcev med brezposelne. V doslej še nepoznanih obsegih se je pojavila taka

gospodarska kriza skoro po vseh kulturnih državah po vojni, ki je pognala na cesto milijone brezposelnih. Točnih statističnih podatkov ni, vendar se je cenilo že spomladi l. 1922. število brezposelnih samo v Evropi na okroglo štiri milijone, ki je pa od tedaj še izdatno naraslo. Dolgoletna vojna je s svojimi posledicami (izgubo starih tržišč, izpremembami v dobivanju surovin, izpremembami v političnih in carinskih mejah, devalvacijo valute,

Draginja in brezposelnost v Angliji l. 1920. in 1921.

uničenjem mnogih produkcijskih in prometnih sredstev itd.) tako pretresla in razrila svetovni go-

spodarski organizem ter oslabila kupno moč ljudstva, da je vrgla velik del produkcije iz njenih dosedanjih smeri. Ker vse kaže, da se ta gospodarska kriza še dolgo let ne bo bistveno omilila, za dogledno bodočnost seveda tudi še ni upati na izdatnejše znižanje števila brezposelnih

Vzporedno s tem svetovnim gospodarskim in socialnim razvojem in gibanjem smo korakali tudi pri nas. Že zadnja desetletja pred vojno so slovenske dežele vedno težje preživljale stalno naraščajoče število svojega prebivalstva, kajti inozemska konkurenca je vedno bolj ubijala naše kmetijstvo, moderna industrija pa domačo obrt, radi česar je proletarizacija slovenskega naroda rapidno naraščala. Toda dočim je odhajala pred vojno naša »rezervna industrijska armada« v Ameriko, v Egipt, v balkanske, rumunske in ruske gozdove, v westfalske in alpske rudnike, na madžarska veleposestva itd., so ji postala po vojni ta pota po večini zaprta. Res je sicer, da je po vojni domača industrija precej narasla, toda na drugi strani je moral velik del starejših industrijskih podjetij radi desorganiziranih gospodarskih razmer izdatno omejiti svoj obrat. Tako je znašala na primer produkcija velikih metalurgičnih podjetij na Jesenicah, v Štoreh in Ravnah l. 1911. celih 82.000 ton, a l. 1920. komaj še 13.000 ton, ljubljanska tobačna tovarna je imela l. 1903. zaposlenih okroglo 2500 oseb, l. 1924. pa komaj še 1200 itd. Zadnji dve leti ni ostal le položaj te industrije ne-

izboljššan, temveč prihajajo v vedno opasnjšo krizo tudi ostale industrijske in obrtne panoge, kar povzroča rapidno naraščanje brezposelnosti. Dočim je vladala prva leta po prevratu kritična brezposelnost le med kovinarji, stavbinskimi delavci, trgovskimi nastavljenici in pisarniškim osebjem, se začenja razširjati zadnje čase skoro prav na vse industrijske in obrtne panoge. Ker na kako izboljšanje naših gospodarskih razmer v bližnji bodočnosti nikakor še ni upati, je pričakovati, da se to stanje le še poslabša in da doseže najbrže že v bližnji prihodnosti vprav kritične oblike. Žal, da se ne vodi pri nas tudi glede brezposelnosti prav nobene evidence in statistike, zato je seveda nemogoče navajati kake točne številke, vendar bi se dalo ceniti število brezposelnih v Jugoslaviji že danes na kakih 100.000 oseb, v sami Sloveniji pa na kakih 15.000, brez sezonskih delavcev.

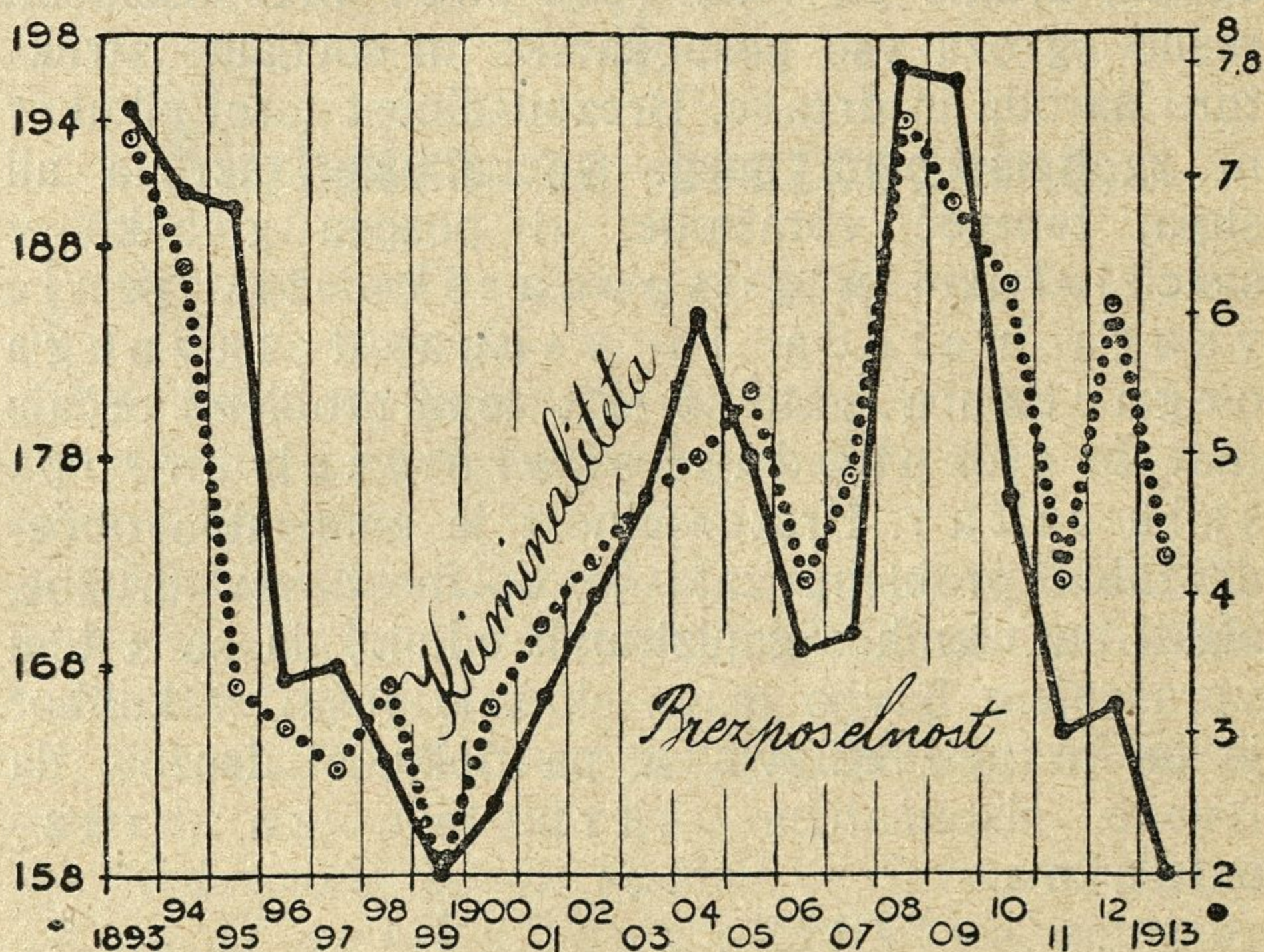
Pa tudi občutnejši pojavi brezposelnosti dandanes niso več zgolj posledica perijodičnih ali nenadnih kriz na gospodarskem polju, temveč postajajo polagoma kronična bolezen današnjega socialnega življenja, zato ta tudi ni nikak izoliran pojav, temveč v tesni zvezi s celim kompleksom vprašanj, katerih korenine segajo globoko v vse gospodarsko, kulturno in socialno življenje današnje družbe.

Večje pojave brezposelnosti povzročajo dandanes že redno zlasti ona dela, ki so odvisna od

vremena, letnega časa itd., to je sezonska dela. Pri nas je sezonsko delo najbolj razširjeno v stavbinskih, lesnih in kmetijskih strokah, kjer ostajajo dotični delavci redno vsako leto po več mesecev brez dela in zaslužka. Dočim se je v prejšnjih časih preživiljal tekom mrtve sezone velik del teh sezonskih delavcev z domačim obrtom, opravljal pri imovitejših kmetih razna zimska dela ali se je pa pretolkel preko nje s skromnimi prihranki, ostaja sedaj po večini brez posla in brez sredstev, kar povzroča med njimi največjo bedo.

Sploh je brezposelnost danes eden najhujših udarcev, ki more zadeti ročnega ali duševnega delavca. Dočim je tudi pri nas že dalje časa vsaj kolikortoliko poskrbljeno za slučaj njegove bolezni, nezgode, onemoglosti itd., se za brezposelne ni storilo še skoro ničesar. In vendar je to eden najaktualnejših sodobnih socialnih problemov, ker ne upropašča le telesno in duševno, gospodarsko in нравno tisoče sicer krepkih narodnih sil, temveč opasno izpodjeda vsó n r a v n o , z d r a v s t v e n o i n g o s p o d a r s k o ž i v l j e n j e d r u Ź b e. V vrstah stradajočih brezposelnih je ognjišče tatov in zločincev, zardišče najrazličnejših bolezni, rezervoar prostitucije itd., saj je znano, da sta brezposelnost in kriminaliteta v najtesnejši vzročni zvezi in da ta z brezposelnostjo vzporedno narašča. Če brezposelnost fizično in moralno zlomi že posameznika, pa pomenja za družine brezposelnih pravo pravcato

katastrofo in pogosto docela upropašča to prvo in najvažnejšo socijalno edinico. Zlasti hude in pogosto trajne posledice ima za otroke brezposelnega.

Kriminaliteta in brezposelnost v Angliji od l. 1893. do 1913.

Z ozirom na vse to je seveda jasno, da družba glede tega perečega socijalnega problema ne more ostati brezbržna in da je njena dolžnost, organizirati čim intenzivnejšo zaščito brezposelnih in pomoč brezposelnim, saj so celo najreakcionarnejši državniki že pred desetletji priznali delavcu brez-pogojno pravico do dela, poleg tega je pa mogo-

če tudi le na tem temelju izvesti načelo dolžnosti dela. Prvič brezposelni ni sam kriv svoje nesreče, ker je ta le avtomatična posledica današnjega gospodarskega reda in izrazita ekonomska nezgoda, drugič pa vsak večji pojav brezposelnosti resno ogroža vso gospodarsko in socialno strukturo naroda in države. Brezposelnost torej nikakor ni zgolj problem enega socialnega razreda ali sloja, temveč vprašanje, ki posega globoko v socialno in gospodarsko življenje vsega naroda in vsega državnega organizma, zato so se s temi problemi pečale tudi že zakonodaje skoro vseh evropskih držav. Brezposelnost je eminentno občedružabni problem, zato je dolžnost vse družbe, zlasti pa njenih organiziranih edinic, da se s tem vprašanjem bavijo in ga skušajo rešiti, v kolikor je pa to neizvedljivo, je pa dolžnost družbe, da izvede sistematično skrbstvo za brezposelne.

II.

Skrbstvo za brezposelne.

Brezposelne bi lahko razdelili nekako v tri skupine, namreč:

1. one, ki bi radi delali in so delazmožni, a radi pomanjkanja dela tega ne morejo najti;

2. one, ki bi radi delali, a radi kake hibe niso docela delazmožni in ga radi tega ne morejo dobiti;

3. one, ki so sicer delazmožni, a radi delamržnosti nočejo delati.

Nedvomno je, da spadajo v javno skrbstvo vsi, le da oblika tega skrbstva ne more biti za vse enaka. Brezposelno skrbstvo v ožjem pomenu besede se more baviti le s prvo skupino, to je z delavoljnimi in delazmožnimi, dočim bi spadala druga skupina, to so delavoljni, a ne delazmožni v okvir ubožnega ali invalidnega skrbstva, oziroma socialnega zavarovanja, tretja skupina, to so delamržneži pa v oskrbo prisilnih delavnic, ki so jih po vojni pri nas žal docela zanemarili

in deloma celo opustili. Med brezposelne prištevajo nekateri tudi one, ki so začasno brez dela radi slučajnih mezdnih ali drugačnih delavskih gibanj, to so stavkajoči ali izprti, toda za te imajo skrbeti v prvi vrsti pristojne strokovne organizacije in posredovalni uradi. Govoreč o brezposelnosti in o skrbstvu za brezposelne se bomo torej ozirali le na one, ki navzlic svoji volji za delo in navzlic svoji duševni in telesni sposobnosti za delo tega ne morejo dobiti radi takega gospodarskega, socialnega ali političnega razloga, na katerega odpravo oni ne morejo vplivati.

Da je dolžna skrbeti za te družba, smo že omenili. Po načelu samopomoči bi bilo to sicer najprej naloga strokovnih organizacij, toda te so na eni strani za vsak večji pojav brezposelnosti materialno mnogo prešibke, na drugi strani je pa zlasti pri nas ogromna večina delavstva še neorganizirana, radi česar morejo strokovne organizacije pri skrbstvu za brezposelne le sodelovati, nositelji tega skrbstva morajo biti pa posamezni splošni družabni organizmi, to so občina, pokrajina (oblast) in država.

Prve so se seveda začele zanimati za brezposelne strokovne in dobrodelne organizacije, proti koncu preteklega stoletja so pa prevzele to skrbstvo po večini občine ter ga zlasti po zapadnih in severnih državah sistematično organizirale. V mestnih občinah je nakopi-

čnega največ proletarijata in tam je vprašanje brezposelnosti najaktualnejše, zato so mestne občine v prvi vrsti zainteresirane na reševanju tega vprašanja. Ker pa nalaga pri vseh večjih pojavih brezposelnosti to skrbstvo občini prevelike materialne žrtve, je začela k dotičnim stroškom že kmalu prispevati tudi država, zadnja leta pa prevzema po vseh modernih državah ta celo glavni del skrbstva za brezposelne. To je tudi popolnoma naravno, kajti brezposelnost nikdar ni zgolj lokalni pojav, omejen na ozemlje ene občine ali okraja, temveč splošen, razširjen na vso državo ali pa vsaj na velike njene dele. S skrbstvom za brezposelne mora korakati vedno roko v roki tudi boj proti brezposelnosti, ki ga pa more vsaj deloma uspešno izvajati samo država s svojo suvereno zakonodajno močjo, finančno silo in upravnim aparatom.

Umevno je pa, da skrbstvo za brezposelne ni in ne more biti noben šablonski mehanizem, ker sega pregloboko v živo življenje, temveč mora biti v vseh svojih podrobnostih prilagojeno potrebam in razmeram časa in kraja. Vsaka organizacija skrbstva za brezposelne mora sicer vpoštevati praktične izkušnje v tujini, vendar se mora organsko razviti iz razmer in potreb svojega časa in kraja, da dobi tako polagoma najprimernejšo obliko. Glede na to pač nobeno sistematično skrbstvo za brez-

poselne ne more iti preko po naravi načrtane poti, ki vodi od občinskega podpiranja brezposelnih preko komunalnega zavarovanja za brezposelne do pokrajinskega (oblastnega) zavarovanja in končno do državnega zavarovanja. Na vseh stopnjah tega organizacijskega razvoja skrbstva za brezposelne je pa seveda potrebno tesno sodelovanje vseh zainteresiranih faktorjev, zlasti pa še delavstva samega, oziroma njegovih strokovnih organizacij.

Kakor se je le polagoma jasno izoblikoval organ, ki je poklican voditi in izvajati skrb za brezposelne, tako se je pa našlo tudi šele po mnogih neuspelih in dragih poizkusih najprimernejšo obliko skrbstva za brezposelne. V prejšnjih časih so ravnali z brezposelnimi kot z javnimi ubožci, kar je seveda docela napačno. Sredi preteklega stoletja, ko je začelo postajati to vprašanje trajno pereče, so pa začeli misliti različni socialni reformatorji na sistematična sredstva, ki bi rešila ta vedno bolj pereč pojav današnjega socialnega življenja. Eni so predlagali sistematično porazdelitev dela in ureditev vse produkcije, drugi preložitev manj nujnih del na čase, ko se pojavi brezposelnost v večji meri, tretji odpravo čezurnega dela in skrčenje delovnega časa mesto odpusta itd., toda vsa ta »zdravila« so ostala po večini le na papirju,

ker so v današnjih razmerah docela iluzorična. Zelo mnogo poizkusov v različnih krajih in v različnih časih so pa naredili s tako zvanimi zasilnimi deli (graditvijo cest in železnic, melioracijskimi deli itd.), ki so se pa kot redna oblika brezposelnega skrbstva skoro brezizjemno izjavila, ker je izvršitev takih del po večini manj vredna, zelo draga ter more zaposliti vedno samo nekatere kategorije brezposelnih. Zasilna dela uvajajo po modernih državah zato le še kot izjemna sredstva ob posebno kritičnih pojavih brezposelnosti, pač se je pa že povsod uveljavilo načelo, da se je ozirati pri oddaji začasnih javnih del v prvi vrsti na brezposelne.

Vsaka zasilna akcija za brezposelne pomenja seveda le začasno pomoč, dočim je brezposelnost trajen ali vsaj kroničen pojav ter je treba zato tudi trajnih odpomokov. Če premotrimo brezposelnost s tega vidika, tedaj so nam praktične izkušnje na polju skrbstva za brezposelne v ožjem pomenu besede izoblikovale polagoma dve res uspešni sredstvi, to je, da:

1. skušamo dobiti brezposelnemu čim prej zopet primerno delo in zaslužek; dokler je pa to nemogoče, da

2. mu nudimo za dobo brezposelnosti primerno podporo.

In iz teh dveh sredstev sta se polagoma izoblikovala oba glavna organa današnjega sistema

skrbstva za brezposelne, namreč posredovalnice za delo in gmotno podpiranje brezposelnih (zavarovanje za brezposelne), katerima se priključuje kot temelj obeh statistika brezposelnih.

III.

Posredovanje dela.

Ena najelementarnejših nalog moderne socialne politike, zlasti pa skrbstva za brezposelne je, da se brezposelnemu čimprej zopet pripomore do dela, kajti že sam redni zaslužek olajša delavcu prenašati tudi vse druge križe in težave, izvirajoče iz današnjega socialnega reda. Delo je temelj, na katerega se mora graditi ves družabni red in eksistenca posameznika, kajti brezposelnost in z njo združena podpora prizadetega v vsakem slučaju bolj ali manj fizično in moralno degenerirata.

Najstarejša in najprimitivnejša oblika iskanja dela je o s e b n o p o v p r a š e v a n j e od delodajalca do delodajalca, ki je seveda v današnjih razmerah združeno z veliko potratu časa in denarja ter navadno z majhnim upanjem na uspeh. Isti nedostatki so združeni tudi z o s e b n i m n a s t a v l j a n j e m na tradicionalnih krajih, kjer čakajo brezposelni prihoda in ponudbe delodajalca ter s časopisnim inseriranjem. Glede na to so se že zgodaj razvile posebne posredovalnice za delo, ki so jih vodili zasebniki kot obrt, kjer sta pa delavec in delodajalec pre-

puščena navadno največjemu zlorabljanju in izkoriščanju, radi česar lahko smatramo take posredovalnice za delo za naravnost protisocialne institucije. Ker nima zasebna obrtno izvrševana posredovalnica za delo praktično tudi nikdar dovolj pregleda po delovnem trgu, tudi nikakor ne more vršiti posredovanja dela v zmislu modernih zahtev. Glede na to so vse moderne države s posebnimi zakoni začele že davno stopati takim posredovalnicam občutno na prste (Francija n. pr. že l. 1852.) ter čim najbolj omejevati njihovo delovanje. Radi teh nedostatkov zasebnega obrtno izvrševanega posredovanja dela so začeli že v začetku druge polovice preteklega stoletja proti njemu žilav boj tudi delodajalci sami, še v večji meri pa delavci ter ustanavljati v to svrho lastne posredovalnice za delo, toda nobene se v praksi niso obnesle, ker so se delavci izogibali podjetniških posredovalnic, podjetniki pa delavskih. Zato je že osmi nemški kongres strokovnih organizacij l. 1911. glasno zahteval, da prevzame vse posredovanje in zavarovanje država. In ta klic je ponavljalo potem delavstvo leto za letom, kajti kjer se borita med seboj dva enako zainteresirana faktorja, mora poseči vmes država kot regulatorica, varujoč interese družbe kot celote. Istočasno so pa začele različne karitativne organizacije ustanavljati posredovalnice tudi v obliki dobrodelnih institucij, ki se pa dejansko tudi ne morejo nikdar toliko razviti, da bi mogle v polni

meri izvrševati vanje stavljene naloge. Na Francoskem se je sredi druge polovice preteklega stoletja razvil v okviru delavskih sindikatov tudi čisto svojevrstni tip od države subvencioniranih posredovalnic, to so tako zvane »b o r z e d e l a«, ki pa tudi niso mogle zadostiti vsem nalogam moderne posredovalnice. Preimenovanje naših »posredovalnic za delo« v »borze dela« je torej že stvarno napačno, ne glede na to, da je krščenje institucij, namenjenih najširšim plastem ljudstva, z ljudstvu nerazumljivimi tujkami docela nepri-
merno.

Prva oblika javnih posredovalnic so bile občinske posredovalnice za delo, ki so začele zadnja desetletja rasti po vseh modernih državah kakor gobe po dežju. Deloma so jih ustanovljale občine iz lastne inicijative, deloma pa na pritisk države, ki je vedno bolj uvidevala njih potrebo in pomen. Tako je dobila Francija že l. 1904. zakon, ki določa, da morajo osnovati vse občine z več kot 10.000 prebivalci javne posredovalnice za delo, na Finskem je bilo pa po zakonu iz l. 1911. to število znižano celo na 5000 prebivalcev in so tam tudi kratkomalo ukinili vse dotedanje obrtno izvrševano posredovanje. Zakonito so pa uredile posredovanje dela že pred vojno tudi mnoge druge države, kakor Norveška, Luksenburška, Švedska, Avstralija itd. Čeprav je bila organizacija javnega posredovanja dela tedaj še komaj v teku, nam vendar kaže statistika posredovalnic za

delo iz nekaterih kulturnih držav že za l. 1912. naslednjo sliko:

Država	Posredovalnice:			Izvršenih posredovanj
	javna	zaseb.	skupaj	
Anglija	404	—	404	594.000
Avstralija (južna)	125	—	125	5.000
Avstralija (zapadna)	17	—	17	8.000
Avstrija	374	144	518	555.000
Belgija	38	1	39	34.000
Danska	1	19	20	28.000
Finska	16	—	16	12.000
Francija	229	525	754	813 000
Holandska	22	21	43	47.000
Italija	17	17	34	23.000
Luksemburška	2	—	2	6.000
Nemčija	781	1443	2224	3,425.000
Norveška	86	6	92	62.000
Ogrska	5	31	36	208.000
Švedska	32	—	32	85.000
Švica	40	45	85	78.000
Združene drž. Amer.	65	—	65	362.000
Skupaj	2254	2252	4506	5,885.000

Misel po zakonito urejenem in javnem posredovanju dela pa tudi med vojno in po vojni ni zaspala, temveč je zavzela le še širši razmah. Komunalne posredovalnice so namreč že po nekaj letih svojega delovanja dokazale, da nikakor ne morejo v polni meri zadoščati svojim nalogam, ker obsega njih delokrog teritorialno mnogo premajhen kos delovnega trga. Pomagati so si skušale na ta način, da so sklepale posredovalnice posameznih pokrajin med seboj tesne zveze s posebnimi osrednjimi uradi na čelu, ki so vodili vrhovno regulacijo delovnega trga, pokrajinske zveze so se pa združevale v državne zveze z državnimi osrednjimi uradi na čelu in lastnimi uradnimi glasili. Tako so bile nemške komunalne posredovalnice že l. 1915. organizirane v 21. pokrajinskih zvezah, ki so objemale vso državo in so segali njih organi v najzapuščenejše province, saj je tedaj vzdrževalo celo 50 občin z manj nego 2000 prebivalci že svoje komunalne posredovalnice za delo. Taka potreba po čim širšem delokrogu pa vodi posredovalne organizacije posameznih držav tudi že vedno bolj k meddržavnim zvezam.

Iz te težnje po čim širšem delokrogu, ki je prvi pogoj za uspešno delovanje posredovalnice, se je tudi sama po sebi rodila zahteva, da mora preiti posredovanje dela iz rok občin v delokrog pokrajinske, oziroma državne uprave. Tej zahtevi je ugodila najprej Anglija, ki je z za-

konom (Labour Exchanges Act) z dne 30. VII. 1909. uvedla popolnoma po državi sami vodeno in upravljano posredovanje dela ter tako še s tri leta kasneje uvednim državnim zavarovanjem za brezposelnost stopila v skrbstvu za brezposelne na čelo vseh ostalih držav. Državno posredovanje dela so poleg Anglije pripravljale že pred vojno tudi nekatere druge države (n. pr. Avstrija, Švica i. dr.), po vojni pa zmaguje to načelo tudi pri ostalih kulturnih narodih, tako da so ga ponekod že uvedli (n. pr. v Nemčiji), drugod pa ga pripravljajo (n. pr. v Avstriji).

Pri nas je misel javnega posredovanja dela še jako mlada. P r v o j a v n o p o s r e d o v a l n i c o za delo na ozemlju današnje Jugoslavije je menda ustanovila l j u b l j a n s k a m e s t n a o b č i n a (l. 1899.), ki je potem životarila do prevrata. Poleg tega je predvideval tudi s r b s k i »zakon o radnjama« iz l. 1910. »b e r z e r a d a«, ki naj bi jih z državno subvencijo vodile delavske zbornice, toda tega načrta niso nikdar uresničili. To je bilo do vojne menda vse, kar se je izvršilo pri nas na tem polju. M e d v o j n o je Avstrija pripravljala moderno organizacijo posredovanja dela (sodelovala je pri teh načrtih tudi ljubljanska trgovska in obrtniška zbornica). Po tem načrtu bi se uvedli posredovalni uradi samo na Kranjskem: v Ljubljani, na Vrhniki, v Logatcu, v Postojni, v Kranju, v Radovljici, v Kamniku, v Litiji, v Krškem, v Kočevju, v Novem mestu, v Črnomlju, na Jesenicah, v Zagorju, v

Domžalah in v Tržiču. Seveda se ti načrti radi razpada Avstrije niso uresničili. V tek pa je prišlo to vprašanje tudi pri nas takoj po p r e v r a t u, ko je izdala narodna vlada v Ljubljani na inicijativo tedanjega poverjenika za socialno skrb A. Kristana naredbo (št. 217 z dne 20. XII. 1918.), s katero se je ustanovila »D r ž a v n a p o s r e d o v a l n i c a z a d e l o« za Slovenijo z osrednjim uradom v Ljubljani in krajevnimi podružnicami po važnejših mestih. Celokupna organizacija te državne posredovalnice za delo je bila poverjena takoj od početka piscu teh vrstic, ki jo je potem tudi vodil do jeseni l. 1922. V zmislu imenovane naredbe se je osnoval že meseca decembra l. 1918. osrednji urad v Ljubljani, tekom l. 1919. so pa začele poslovati tudi podružnice v Ljubljani, Mariboru, Ptuju in Celju, katerim se je pridružila l. 1920. še podružnica v Murski Soboti, toda radi različnih težkoč se je morala opustiti istočasno celjska podružnica, ki se pozneje kljub njeni potrebnosti ni več odprla. Stalno naraščajoče število brezposelnih in pa lepi uspehi slovenske državne posredovalnice za delo (o katerih bomo govorili še spodaj) so kmalu napotili tudi nekatere d r u g e p o k r a j i n e, da so začele ustanavljati podobne institucije. Tako je nastala že l. 1919. na inicijativo tedanjega ministra za socialno politiko Jos. Gostinčarja »B e r z a r a d a« v Belgradu, za to pa še »U r e d z a p o s r e d o v a n j e k o d n a m j e š t a n j a r a d n i k a b e z p o s l a« v Sarajevu in »O d s j e k z a p o s r e d o v a n j e

r a d a« v Zagrebu. Vse te institucije pa radi svoje diletantske organizacije niso mogle izpolniti vanje stavljenih nad. Mnogo upanja se je potem stavilo v enotno in zakonito ureditev tega vprašanja za vso državo, toda »Z a k o n o z a š č i t i d e l a v - c e v« z dne 28. II. 1922, ki vsebuje v svojem četrtem oddelku (§§ 70—108) tudi določila glede ustanavljanja in organizacije državnih »borz dela«, je s svojim popolnim nerazumevanjem vsega problema in tehnične organizacije v veliki meri razdrl še do tedaj ustvarjeno delo, novega in boljšega pa vsaj v vsem dosedanjem praktičnem izvajanju ni prinesel prav ničesar. Tako čaka pri nas tudi rešitev tega važnega vprašanja drugih boljših časov.

Prva naloga posredovalnic za delo je seveda avtomatično p o s r e d o v a n j e med priglašenim delojemalcem in priglašenim delodajalcem. Ker mora imeti dobro organizirana posredovalnica točen pregled delovnega trga čim najširšega ozemlja, ji bo v normalnih prilikah že avtomatično mogoče rešiti velik del (50—60%) prijav, čeprav tudi to avtomatično posredovanje ne sme biti docela mehanično, temveč mora v največji meri vpoštevati individualne potrebe in razmere vsakega posameznega delodajalca in delojemalca.

S tem avtomatičnim posredovanjem pa naloga posredovalnice seveda še iz daleka ni izčrpana, kajti te mehanične posle bi do gotove meje končno lahko vršile tudi vse zasebne posredovalnice. Kar loči dobro organizirano javno posredo-

vanje dela od zasebnega, je to, da mora posvečati javna posredovalnica največjo pažnjo inicijativnemu reguliranju celokupnega delovnega trga. S tem ne vrši le važne socialno politične naloge, temveč tudi gospodarsko in kulturno delo. Inicijativno v največji meri mora postopati že pri avtomatičnem posredovanju dela, ker se nikakor ne sme zadovoljiti z golim mehaničnim zbliževanjem priglašene ga delodajalca s priglašnim delojemalcem, temveč mora v slučaju, da za priglašenega delojemalca nima v evidenci že primerne ga delodajalca, tega iz lastne inicijative poiskati in obratno. Še bolj pa prihaja inicijativno delo v poštev pri reševanju različnih vsakokratnih socialnih, gospodarskih in deloma tudi kulturnih problemov, ki jih poraja dnevno življenje in pri katerih mora dobro organizirana, vodena in upravljana posredovalnica sodelovati. S tem pa postaja posredovalnica za delo tudi važen socialni, gospodarski in kulturni faktor, ki posega globoko v vse družabno življenje.

In takih problemov je nešteto zlasti v Jugoslaviji, ki obsega gospodarsko in kulturno tako različno razvite pokrajine. V našem Prekmurju živi n. pr. kakih 15.000 poljskih delavcev, ki so se od nekda j preživljali samo s sezonskim delom po madjarskih veleposestvih. Po vojni je ostal velik del teh delavcev brez zaslužka, radi

česar je zavladala med njimi tudi velika beda, kajti za poljska dela po ostali Sloveniji iz različnih vzrokov ne prihajajo v poštev, dočim imajo ostale pokrajine takih delavcev same v izobilju. Na drugi strani so morale pa Slovenija, Hrvaška in Bosna pred vojno stalno uvažati več tisoč italijanskih, slovaških, poljskih in rusinskih gozdnih delavcev, ki so odnesli mnogo milijonov našega imetja preko meje. Naloga posredovalnice za delo je, da naše brezposelne poljedelske delavce polagoma usmeri v gozdno delo, kar zahteva dolgoletnega sistematičnega in naporenega dela. S tem bi zaposlila brezposelne domačine in preprečila odtok narodnega imetja v tujino. Dalje se pojavlja n. pr. v nekaterih obrtih v Sloveniji za sedanje razmere že občutna nadprodukcija (n. pr. v kovinskih obrtih), radi česar je treba število domačih vajencev čim najbolj omejiti, dočim stoji obrt po nekaterih drugih južnovzhodnih pokrajinah naše države še na primitivni stopnji. Naloga posredovalnice za delo je zato, da skuša privabiti primerno število vajencev za te obrti iz nerazvitih južnovzhodnih pokrajin, s čimer bi krila potrebo naših obrtnikov po vajencih, preprečevala njihovo nadprodukcijo doma in pospeševala razvoj obrti v nerazvitih pokrajinah ter vršila s tem tam važno gospodarsko, kulturno in civilizatorno misijo. In podobnih problemov, pri katerih reševanju pripada dobri posredovalnici za delo važna naloga, je pri nas še na kupe.

Posebno dober vpogled v poslovanje dobre posredovalnice, ki se res zaveda svojih nalog in jih tudi smotreno izvršuje, nudi vprašanje p o s r e - d o v a n j a v a j e n c e v. Cilj posredovalnice mora biti, da dobi polagoma celokupno organizacijo in regulacijo vajeniškega trga v svoje roke. To regulacijo mora pa voditi potem smotreno v vseh pogledih, upoštevajoč pri tem gospodarske, zdravstvene, socialne in kulturne razmere posameznikov, celih poklicev in vse pokrajine. V to svrho mora imeti posredovalnica ob času sezone, to je navadno jeseni, čim točnejši pregled o potrebi in ponudbi, ki ga bo dobila pravočasno s pomočjo obrtniških organizacij in šolskih oblastev. Ko dobi ta pregled, mora stremeti za tem, da privede dečka ali deklico res v oni poklic, za katerega ima veselje, duševno in telesno sposobnost in je pričakovati, da si v njem ustvari trdno eksistenco ter po možnosti končno samostojnost. V to svrho mora biti organizirana pri vsaki večji posredovalnici tako zvana »k o m i s i j a z a i z b i r o p o k l i - c e v«, sestojeca iz organov posredovalnice, zdravnika, pedagoga ter zastopnikov posameznih poklicev (delodajalcev in delojemalcev), kakor so uvedene po mnogih kulturnih državah že davno, v Angliji pa celo zakonito že od l. 1910. Ta komisija mora potem natančno obravnavati vsak posamezen slučaj ter vestno vpoštevati vse dane razmere in potrebe posredovanja in poklica, v katerega posreduje. Posredovanega vajenca pa mora obdržati po-

tem posredovalnica v evidenci do konca njegove učne dobe ter mu v vsakem slučaju nuditi potrebno pomoč. S tem bi posredovalnica ne sodelovala le odločilno pri za nas še vedno tako perečem in zanemarjenem vajeniškem vprašanju, temveč tudi bistveno in ugodno vplivala na prosperiteto vsega našega obrtništva. — In take specialne organizacije zahtevajo tudi mnoge druge panoge posredovanja, kakor n. pr. posredovanje invalidov, vdov, sirot, posredovanje delavcev v inozemstvo ter iz inozemstva, posredovanje mornarjev, posredovanje v masah itd.

Da pa more posredovalnica vršiti svoje mnogostranske naloge res v polni meri in uspešno, je pa seveda treba, da je tudi njena tehnična organizacija izvedena čim najskrbneje ter smotreno prilagoden potrebam in razmeram časa in kraja. Prvi pogoj je seveda, da je omrežje posredovalnih uradov čim gostejše, ker je le na ta način mogoč točen pregled delovnega trga. Omeniti je pa pri tem takoj, da sedeži večjih industrijskih podjetij nikakor ne smejo odločilno vplivati na nameščanje posredovalnih uradov, kajti ti ne vplivajo odločilno na promet posredovalnice. Posredovalni uradi morajo biti enakomerno porazdeljeni po vsej deželi, tako da ne ostane nobeno večje ozemlje brez njega; vsak urad mora imeti pa točno začrtan in določen teritorialni delokrog, tako da pripada sleherna občina v območje ene ali druge

posredovalnice. Vsak tak posredovalni urad mora imeti v svojem delokrogu čim največjo akcijsko svobodo, da se more udeleževati samostojno ter inicijativno in reševati vanj stavljene naloge dotičnim lokalnim potrebam in razmeram najprimernejše. V to svrho in pa da se izogne birokratizmu, ki je za tak živ organizem smrt, mora sodelovati z vsakim posredovalnim uradom posebno, paritetno sestavljeno zastopstvo interesentov, to je zastopnikov različnih panog delodajalskih in delojemalskih organizacij, ki tvorijo živo vez med uradom in interesenti ter sodelujejo s posredovalnico pri reševanju različnih lokalnih problemov, spadajočih v njen delokrog. Poleg tega mora posredovalnica tudi preko tega zastopstva vzdrževati čim tesnejše stike z zainteresiranimi lokalnimi organizacijami, oblastvi, časopisjem itd.

Posredovalni uradi večjega ozemlja (pokrajine) morajo biti pa tesno združeni v višjo enoto s posebnim pokrajinskim uradom na čelu, ki enotno vodi vso notranjo organizacijo podrejenih lokalnih posredovalnic, organizira reševanje nalog posredovalnice, ki segajo preko lokalnih meja, vodi izravnavo delovnega trga za vso pokrajino ter sestavlja natančno statistiko, ki je temelj smotrenega dela posredovalnic. Prav tako morajo imeti seveda tudi pokrajinski uradi čim večjo samostojnost z obširnimi kompetencami in brez vsakih birokratičnih

ovir, ker le tedaj bodo mogli s podrejenimi lokalnimi posredovalnicami vršiti obsežne in mnogostranske naloge, ki jim pripadajo. — Končno je potreben seveda še osrednji državni organ, ki veže vse pokrajinske urade ter vodi predvsem vrhovno izravnavo delovnega trga med posameznimi pokrajinami, vzdržuje stike z inozemskimi posredovalnicami ter vodi celokupno statistiko za vso državo. Ta državni osrednji urad mora pa pustiti pokrajinskim posredovalnim organizacijam tem širšo akcijsko svobodo, čim različnejše so razmere in potrebe v posameznih pokrajinah, ker vsako uniformiranje le ubija pozitivno iniciativno delo pokrajinskih posredovalnic. Tako zunanjjo posredovalno organizacijo imajo vse manjše države, dočim obstojajo v večjih celo štiri stopnje, to so krajevni, okrožni, pokrajinski in državni posredovalni uradi. Razlika je le ta, da vzdržujejo po onih državah, kjer so nositeljice posredovanja občine ali dežele (okrožja, province itd.), višje posredovalne organe posredovalnice same prosto-ovoljno.

Kakršne so razmere pri nas, bi bile kot nositeljice posredovanja za delo glede na velike kulturne, gospodarske in socialne razlike med posameznimi pokrajinami gotovo najprimernejše pokrajine, pri osrednji vladi bi pa posloval osrednji državni urad, ki bi tvoril za dogledno bodočnost še čim rahlejšo, v prvi vrsti upravno in informativno zvezo avtonomnih pokrajinskih posredoval-

nic. Le taka oblika zunanje organizacije bi omogočevala tej instituciji v sedanjih razmerah uspešno in inicijativno udejstvovanje, dočim jo mora vsaka strožja centralizacija priversti v popolno sterilnost. Kako malo razumevanja za to važno socialno politično institucijo pa vlada pri nas, nam najlepše kaže dejstvo, da je zakon iz l. 1922. odpravil tedaj že poslujoče pokrajinske urade, češ da zadostuje osrednji državni posredovalni urad, pred kratkim je bil pa opuščen še ta, tako da je smotrena organizacija posredovanja dela pri nas faktično že razdrta in vsa institucija brez glave, kar ji seveda popolnoma onemogoča vršitev vseh onih globljih nalog, ki ji pripadajo. Vendar omogoča njeno restavracijo v zgorajšnjem smislu že sedanja vidovdanska ustava, ki dodeljuje socialno politiko oblastnim samoupravam, seveda le z revizijo zakona o zaščiti delavcev, ki je v svoji sedanji obliki itak nevzdržljiv.

N o t r a n j a o r g a n i z a c i j a posredovalnih uradov se ravna seveda po krajevnih razmerah: čim večji je njih promet, tem večji in tem bolj izgrajeni morajo biti tudi posredovalni uradi, ki morajo vedno obsegati posredovanje vseh poklicev brez izjeme. Povprečno je računati na enega uradnika 3000 strank letno. Čim promet preseže to število, je posredovalni urad razdeliti v dva ločena oddelka, to je moškega in ženskega. Pri tem mora veljati načelo, da vodijo moške oddelke moški uradniki, ženskega pa ženske. Pri nadaljnjem naraščanju

prometa se cepijo tako moški, kakor tudi ženski oddelki v pododdelke za kvalificirane in nekvalificirane delovne moči, pododdelke za posredovanje pisarniških moči, za vajence itd. Da je taka delitev enako potrebna in važna tudi v ženskih oddelkih, nam najlepše dokazuje dejstvo, da so zavzemale ženske že l. 1914. v avstrijskih strokovnih organizacijah med knjigovezi 49 odstotkov, pomožnim tiskarniškim osebjem 60 odstotkov, klobučarji 40 odstotkov in tekstilnimi delavci 40 odstotkov vseh organiziranih članov. Vsak pododdelek mora imeti svojega stalnega in dobro izvežbanega uradnika, ki natančno pozna razmere in potrebe delojemalcev in delodajalcev svojega delokroga ter zna presojeti njih strokovno in moralno kvalifikacijo, kajti le tedaj bo njegovo poslovanje res uspešno. Uspeh vsakega posredovalnega urada je namreč odvisen v prvi vrsti od kvalitete poslujočega uradništva, zato se posveča pri vseh modernih posredovalnicah velika skrb strokovni usposobljenosti posredovalnega uradništva, ki se izobrazuje v posebnih strokovnih šolah za izobrazbo posredovalnega uradništva.

V ostalem mora biti vsak posredovalni urad organiziran tako, da omogoča naglo, natančno in metodično poslovanje. V to svrho je najprimernejša kartoteka, ki izločuje potrebo po kakršnihkoli knjigah, izvzemši blagajniških. Najmoderneje so urejene v tem pogledu

švicarske, nemške in angleške posredovalnice in po njihovem vzorcu so bile urejene tudi slovenske, dočim one po ostalih pokrajinah države v tem pogledu še daleč zaostajajo za njimi. Principijalno se morajo zglaševati vsaj delojemalci pri posredovalnici osebno, vendar so skoro vse moderne posredovalnice uvedle tudi najobširnejše o l a j š a v e. Da dobi posredovalnica v roko kolikor mogoče velik del regulacije delovnega trga, je uvedeno ponekod pravcato i s k a n j e s t r a n k. Tako se je zlasti na Angleškem obnesel sistem, da posredujejo vsi poštni uradi zglasilnice do prvih posredovalnih uradov, nemške in tudi druge posredovalnice so uvedle perijodične obhode svojih uradnikov, sistem okrajnih zaupnikov, ki obveščajo posredovalnico o ponudbah in povpraševanju po delu itd. V vsakem slučaju mora biti pa uradu omogočeno neomejeno posluževanje telefona, brzojava, pošte ter tudi drugih prometnih sredstev v svrhu zveze s svojimi strankami, sosednjimi posredovalnimi uradi ter svojimi centralami. Enako se mora posredovalnica posluževati stalno tudi vseh modernih r e k l a m - n i h s r e d s t e v, za katera nikakor ni štediti.

Dalje velja že davno načelo, da mora poslovati posredovalnica prvič b r e z p l a č n o, kvečjemu da zahteva od delodajalcev povrnitev izrednih poslovnih stroškov, in drugič popolnoma n e v t r a l n o. Pri posredovanju se mora vpoštevati v prvi vrsti s t r o k o v n a in f i z i č n a u s p o - s o b l j e n o s t, zatem pa rodbinske razmere, tra-

janje brezposelnosti itd. V slučaju stavk ustavi večina posredovalnic posredovanje v dotične obrate, v slučaju sporov se pa posredovane le obvesti o tem. Če pa strokovne organizacije izrecno odsvetujejo posredovanje v kako podjetje, je dolžnost posredovalnice, da se na licu mesta pouči o vseh eventualnih nedostatkih ter obvesti o vsem tudi interesente. Sploh morajo imeti organi posredovalnice pravico do neomejenega dostopa v vsak obrat. Nevtralnost jamčijo in varujejo zlasti paritetni odbori interesentov, ki morajo biti prideleni vsaki posredovalnici, ter statuti posredovalnice, po katerih mora biti vsako posredovanje, ki je v direktno škodo enega ali drugega, izključeno (n. pr. posredovanje stavkolomcev itd.).

Sicer morajo nuditi posredovalnice svojim strankam čim največje ugodnosti. Z mnogimi posredovalnicami so združena n. pr. delavska kopališča, razni poučni kurzi, delavske čitalnice ima že skoraj vsaka večja posredovalnica itd. Zlasti važno je, da se posredovanemu delojemalcu omogoči potovanje na kraj dela. V to svrho ima večina posredovalnic pravico izdajati polovične listke za železniško vožnjo, za drugo polovico morajo pa skrbeti ponekod delavci sami, drugod se jim v nujnih slučajih ta nakazuje iz sredstev za podpiranje brezposelnih, ponekod se jim pa daje tudi v obliki predujma na njihove bodoče plače (n. pr. v Angliji). V vsakem slučaju pa mora veljati načelo, da ima do teh ugodnosti pravico le posredovani

delavec in je zato popolnoma zgrešena določba našega zakona o posredovalnicah za delo, da morajo te izdajati nakaznice za polovično vožnjo vsem delavcem, ki potujejo v svrhu iskanja dela. To povzroča le nepotrebno obremenitev prometnih sredstev in pospešuje lahkomišljeno potovanje v oddaljene kraje, kjer ostane potem delavec navadno brez dela in življenjskih pripomočkov ter povzroča v najboljšem slučaju policijskim oblastvom sitnosti radi odgonskega postopanja. Pač pa mora imeti vsaka posredovalnica za delo *l a s t n o b l a g a j n o*, iz katere lahko delavcu nakazuje enkratna najnujnejša sredstva. Dalje morajo poslovati posredovalnice *v e s d a n* in tudi ob nedeljah in praznikih ter dajati brezposelnim vse *i n f o r m a c i j e* (po danskem vzgledu) glede podpiranja brezposelnih, azilov, delavskih hiš, zasilnih prehranjevališč, zasilnih del itd. V to svrho morajo biti seveda v stalni zvezi z vsemi temi institucijami, ne da bi bile tudi organizatorično zvezane z njimi. Delokrog in naloge posredovalnice za delo so tako obširne, da zahteva posredovanje dela docela *s a m o s t o j n e u p r a v n e o r g a n i z a c i j e*, vse panoge podpiranja brezposelnih pa zopet samostojne, čeprav morata biti seveda obe organizaciji v tesnih in stalnih stikih. Še manj je seveda mogoče priključiti posredovanje dela kaki drugi socialno politični instituciji in so se vsi taki poizkusi doslej še povsod izjalovili.

Kar se tiče r a z m e r j a j a v n i h p o s r e d o -
v a l n i c z a d e l o d o z a s e b n i h , j e r a z l o č e v a t i
v tem pogledu med zasebnimi dvojne, namreč:

1. posredovalnice strokovnih in karitativnih
organizacij ter

2. posredovalnice, ki jih vodijo zasebniki kot
obrt.

V krajih, kjer posluje dobra javna posredo-
valnica, izročajo prve rade same vse posle javnim.
Ohranijo se navadno le posredovalnice nekaterih
visoko kvalificiranih strok z razmeroma majhnim
številom članov (n. pr. grafičnih delavcev), a še te
se organizatorično pogosto združujejo z javnimi
ter poslujejo kot njihovi samostojni oddelki. Kjer
pa posredovalnice strokovnih ali dobrodelnih orga-
nizacij vendarle še obstojajo, je potrebno, da stoji
javna posredovalnica z njimi v čim tesnejših zve-
zah, poleg tega morajo biti pa te tudi dolžne
urediti svoje poslovanje po vzorcu
javnih. To je potrebno zlasti radi točne in
enotne statistike, ki bi jo morale dajati zasebne
posredovalnice na razpolago javnim, da je tako
omogočen čim zanesljivejši pregled celokupnega
gibanja na delovnem trgu. To velja tudi za one za-
sebne posredovalnice, ki poslujejo kot obrtna pod-
jetja, s katerimi pa javna posredovalnica sicer ne
bo gojila nobenih stikov. Po nekaterih drža-
vah so te po uvedbi javnih posredovalnic kratko-
malo in brez odškodnine zaprli, drugod
so pa le ukinili izdajanje novih kon-

cesij. Morda je druga, obzirnejša oblika umestnejša, ker morajo javne posredovalnice s svojim delom onemogočiti prosperiteto zasebnih. V vsakem slučaju je pa seveda nujno potrebna uvedba čim strožje kontrole teh obrtov, ker se dogajajo v njih slučajih najkrutejšega izrabljanja in zlorabljanja, da, pogosto so ta celo ognjišča trgovine s človeškim mesom.

Končno bi bilo omeniti še to, da morajo višji organi posredovalne organizacije vzdrževati tudi stalne stike s posredovalnimi organizacijami v inozemstvu in to zadevnimi mednarodnimi zvezami. To je potrebno zlasti radi zanesljivih informacij o položaju na svetovnem delovnem trgu, radi organizacije posredovanja delavcev v inozemstvo in iz inozemstva in radi poenotnenja poslovanja, ki omogoča tudi enotno metodo statistike. Te zveze so zlasti velikega pomena za nas, ker bomo še dolgo navezani na import specijalnih delovnih moči in eksport nekvalificiranega delavstva, kar bi se moralo načeloma vršiti samo potom sorodnih inozemskih institucij.

To so v splošnem glavne smernice organizacije posredovanja dela, ki so jih izoblikovale desetletne izkušnje po različnih državah in so se izkazale doslej za najuspešnejše. Tudi organizacija slovenske državne posredovalnice za delo se je skušala nasloniti že takoj od vsega početka nanje, le žal, da je obtičala radi

nastalih zaprek komaj na prvih stopnjah. Treba bi bilo zato še nekaj let neoviranega dela, da bi imeli tudi pri nas ustvarjeno vsaj to prvo in temeljno panogo skrbstva za brezposelne. Vkljub temu je pa ta institucija tudi pri nas že v dosedANJI obliki rodila tako lepe uspehe, da prav nič ne zaostajajo za uspehi starejših in že vživelih posredovalnic za delo po drugih naprednejših državah. To nam lepo dokazuje že poslovno poročilo iz prvega leta njenega delovanja (l. 1919), ki nam nudi naslednjo sliko:

Razred	Skupina poklicev	Dela je iskalo		Prostih mest je bilo na razpolago		Posredovanj je bilo izvršenih	
		moš.	žen.	moš.	žen.	moš.	žen.
I.	Poljedelstvo in gozd.	3739	114	2763	611	1945	46
II.	Rudarstvo	1139	—	866	2	497	—
III.	Plavžarstvo	20	—	12	—	4	—
IV.	Vrtnarstvo	98	3	28	8	28	—
V.	Kamena, prstena, glinarska in steklarska ind.	166	—	493	35	37	—
VI.	Kovinarstvo	768	1	427	9	190	—
VII.	Industrija za stroje	526	—	176	32	85	—
VIII.	Lesna in rezbarska industrija	572	2	1180	38	228	2
IX.	Industrija za kavčug	2	—	15	—	—	—
X.	Industrija za izdelovanje kož itd.	142	—	133	11	35	—
XI.	Tekstilna industrija	29	44	16	13	4	1

Razred	Skupina poklicev	Dela je iskalo		Prostih mest je bilo na razpolago		Posredovanj je bilo izvršenih	
		moš.	žen.	moš.	žen.	moš.	žen.
XII.	Tapetarstvo	77	—	14	2	5	—
XIII.	Industrija za obleko in lišp	553	293	473	205	221	126
XIV.	Papirna industrija	64	2	17	7	9	1
XV.	Industrija za živila	970	—	394	77	163	—
XVI.	Gostilničarska obrt	341	380	221	470	55	132
XVII.	Kemična industrija	17	1	142	6	4	—
XVIII.	Stavbarstvo	682	—	1443	15	202	—
XIX.	Grafična stroka	38	14	55	19	5	1
XX.	V raznih obrtih se nahajajoči poklici	876	159	121	20	198	25
XXI.	Trgovina	1439	720	760	343	88	79
XXII.	Dninarji	1206	598	158	81	509	212
XXIII.	Prometno osebje	158	—	218	40	39	—
XXIV.	Gospodinjsko osebje	121	2393	41	1048	26	1399
XXV.	Prosti poklici	805	821	1667	866	71	61
XXVI.	Vajenci	391	72	239	21	102	25
	Skupaj :	14939	5597	12036	3979	4750	2110

Kako zelo je uspeh posredovalnice za delo odvisen od njih organizacije, nam najlepše dokazuje primerjanje prometa in

Posredovalnice za delo	so imele pro-					
	1. 1919			1. 1920		
	delodajalcev	delojemalcev	posredovanj	delodajalcev	delojemalcev	posredovanj
v Sloveniji ¹	16.025	20.563	6.862	12.871	16.215	7.819
v ostalih pokrajinah Jugoslavije ²	1.897	3.938	915	1.991	7.728	2.230
Skupaj	17.922	24.501	7.777	14.862	23.943	10.049

uspehov slovenske posredovalnice za delo s prometom in uspehi primitivno organiziranih posredovalnic po ostalih pokrajinah naše države. Tozadevna statistika nam nudi za prva tri leta po vojni sliko, kakor jo kaže zgorajšnja razporedelnica.

¹ V Sloveniji so poslovali v teh letih posredovalni uradi v Ljubljani, Mariboru, Ptuju, Celju in Murski Soboti, toda zadnji se je osnoval, ko je bil celjski že zaprt.

² Po ostalih pokrajinah Jugoslavije so poslovali v tej dobi posredovalni uradi v Zagrebu, Sarajevu, Banjaluki, Tuzli, Belgradu in v Nišu.

meta in uspehov					
l. 1921			skupaj		
deloda- jalcev	delo- jemalcev	posre- dovanj	deloda- jalcev	delo- jemalcev	posre- dovanj
16.106	16.641	10.086	45.002	53.419	24.767
3.682	12.068	2.448	7.570	23.734	5.593
19.788	28.709	12.534	52.572	77.153	30.360

Pripomniti pa je, da poslujejo dobro organizirane posredovalnice tudi neprimerno ceneje, kar nam dokazuje dejstvo, da je veljalo pri slovenskih posredovalnicah l. 1921. eno posredovanje 19 dinarjev, dočim je veljalo n. pr. pri belgrajski 80.

Končno bi bilo še omeniti, da so s posredovalnicami za delo po mnogih krajih združene tudi posredovalnice za stanovanja, zlasti v Nemčiji, kjer je bila do najnovejše dobe večina javnih posredovalnic za delo občinskih in je posredovanje stanovanj izrazita zadeva komunalne socialne politike. Ta pojav je docela naraven, ker je

samo po sebi umevno, da mora iti posredovalnica v popolnoma tuj kraj posredovanemu delavcu na roko tudi s preskrbo stanovanja. Tudi v tem pogledu je napravila menda prvi poizkus v Jugoslaviji ljubljanska mestna občina, ki je osnovala pri svoji posredovalnici za delo tudi posredovalnico za stanovanja, toda ta je po vojni žal zaspala. Vsekakor bo pa pri bodoči obnovi in popolni organizaciji posredovanja dela, ki se bo morala izvesti čim prej, treba misliti tudi na posredovalnice za stanovanja. Tedaj bo imelo občinsko socialno skrbstvo tudi lepo priliko pokazati zmisel za smotreno sodelovanje s socialnim skrbstvom pokrajine in države.

IV.

Podpiranje brezposelnih in zavarovanje za brezposelnost.

Brezposelnost je nujna posledica današnjega gospodarskega reda, zato niti najboljše organizirane posredovalnice za delo še v normalnih razmerah ne morejo docela preprečiti brezposelnosti, tem manj pa morejo seveda nuditi zadostno pomoč v večjih gospodarskih krizah, ki povzročajo vedno tudi velike pojave brezposelnosti. Iz teh razlogov pomenja dobro organizirano posredovanje dela le prvi, temeljni del skrbstva za brezposelne, kateremu pa mora nujno slediti tudi drugi del, to je podpiranje onih, ki jim posredovalnica ne more preskrbeti dela in kruha.

Tudi podpiranje brezposelnih ima več oblik. To se lahko izvrši enkrat, večkrat ali pa tudi trajno za določeno dobo in podpora se lahko podeljuje v denarju, v živilih, v obleki itd., ali pa v obliki zasilnih del; oziroma sprejetja v posebne azile, kjer dobivajo brezposelni začasni zaslužek, kar končno tudi spada v sistem podpiranja brezposelnih.

Tudi glede podpiranja brezposelnih je že davno povsod prodrlo načelo, da je to dolžnost družbe, kajti brezposelni ni sam kriv svoje nesreče, temveč je le žrtev današnjega gospodarskega reda in njegovih nedostatkov, ki se izražajo v perijodičnih krizah, rodečih brezposelnost. Izprva so bili brezposelni prepuščeni le javni dobrodelnosti, oziroma ubožnemu skrbstvu, toda že v začetku druge polovice preteklega stoletja so začeli v slučaju posebno velikih pojavov brezposelnosti uvajati zlasti na Francoskem tako zvana zasilna dela, kakor gradnjo cest, železnic, melioracijska dela itd., pri katerih so zaposlevali v prvi vrsti brezposelne. Kakor že omenjeno, so se pa ta dela pokazala v praksi po večini za manjvredna, predraga in docela nezadostna, zato nikakor ne morejo tvoriti redne oblike podpiranja brezposelnih, pač so pa še vedno neizogibna v posebno velikih krizah. Tako je izvrševalo n. pr. l. 1908. samo na Francoskem, ki sicer glede socialne politike daleč zaostaja za germanskimi državami, taka zasilna dela 840 občin za skupni znesek 2 milijona frankov. Med nekaka zasilna dela bi prištevali lahko tudi javne prepisovalnice pri posredovalnicah za delo, ki so se pa obnesle po večini jako dobro ter preskrbele brezposelnemu pisarniškemu osebju lepe zasilne podpore. Kot trajno sredstvo za podpiranje brezposelnih so nadalje skušali organizirati tudi posebne delavske hiše (milanska »Umanitaria«), delavske azile

(francoske »Asiles«) in delavske kolonije (La Chalmelle l. 1892.), a tudi vsi ti poizkusi so se iz navedenih razlogov še bolj izjalovili. Tekom druge polovice preteklega stoletja so se potem na polju podpiranja brezposelnih inicijativno udeleževale zlasti občine kot poleg delavstva samega najbolj zainteresirani faktor ter preizkušale nepregledno vrsto oblik in sistemov, ki so se obnesli eni manj, drugi bolj. Šele v začetku tekočega stoletja se je končno izoblikoval gentski sistem komunalnega zavarovanja za brezposelne, ki so ga potem hitro uvajale in vedno bolj izpopolnjevale vse večje moderne občine po germanskih in deloma tudi romanskih deželah.

Kakor pa občina sama v svojem ozkem delokrogu nikdar ne more izvesti popolne organizacije posredovanja dela, tako je tudi na polju podpiranja brezposelnih ona mnogo prešibek in teritorialno premajhen organ, da bi mogel v polni meri izpolnjevati tozadevne naloge. Glede na to se je že zgodaj splošno pojavila zahteva, da je v to poklicana v prvi vrsti država s svojo suvereno zakonodajno močjo in dovolj obsežnim upravnim aparatom. Izprva je država odklanjala prevzeti skrbstvo za brezposelne v polnem obsegu na svoje rame ter je le pospeševala ustanavljanje posebnih delavskih brezposelnih blagajen, ki jih je tudi izdatno subvencionirala. Polagoma je pa ta sistem zlasti v severnih germanskih državah (na Danskem in Norveškem) dozorel toliko, da se je podpiranje

brezposelnih potom posebnih blagajn, upravljanih od strokovnih organizacij s sodelovanjem občine in nadziranih od države ter subvencioniranih od države in občin, uredilo na zakonit način. Velik in odločilen korak glede sistematičnega podpiranja brezposelnih je pa storila, največ po prizadevanju tedanjega finančnega ministra Lloydja Georgesja, Anglija l. 1911. z uvedbo popolnoma državnega zavarovanja za brezposelnost (National Insurance Act 1911). S tem dalekosežnim činom angleške socialne zakonodaje se je prvič tudi dejansko uveljavilo načelo, da je skrbstvo za brezposelne eminentno državna zadeva. Angleški vzgled je kmalu vzpodbudil tudi več drugih kulturnih držav, da so se začele resno pečati s tem vprašanjem, toda večino dotičnih načrtov je pokopala vojna, ki je s svojimi gospodarskimi posledicami povzročila ponekod vprav katastrofalno brezposelnost. Glede na to na kako državno zavarovanje za brezposelnost, ki more biti seveda prilagoden le na redne prilike, ni bilo mogoče misliti, čeprav ima več držav dotične zakonske načrte že pripravljene (n. pr. Nemčija, Italija, Avstrija itd.), pač so morale pa seči po izrednih sredstvih ter uvesti večje ali manjše zasilne akcije v obliki podpiranja brezposelnih zgolj iz državnih sredstev in brez intenzivnejšega, zlasti finančnega sodelovanja delojemalcev samih (n. pr. v Avstriji naredba z dne 4. nov. 1918, v Češkoslovaški in drugod).

Pri nas smo dobili prve oblike javnega podpiranja brezposelnih sicer že l. 1914., ko je ljubljanska mestna občina sklenila kriti del podpor, ki jih izdajajo brezposelnim strokovne organizacije, toda ta sklep je ostal radi nastale vojne zgolj na papirju. Faktično javno podpiranje smo dobili šele po vojni. Glede na veliko število brezposelnih demobilizirancev je uvedla že prva ljubljanska narodna vlada redno podpiranje vseh k bolniškemu ali pokojninskemu zavarovanju obvezanih brezposelnih (naredba št. 218 z dne 28. dec. l. 1918). To podpiranje so pa pozneje vedno bolj omejevali, dokler ni z ukinjenjem upravne in finančne samostojnosti ljubljanske vlade l. 1921. sploh prenehalo. Glasom te naredbe se je samo l. 1919. izplačalo v Ljubljani in v okoliških občinah 8209 strankam s 4943 rodbinskimi člani skupno 314.330.35 K podpore. V naslednjih letih je bil pač postavljen v proračun ministrstva za socialno politiko redno tudi malenkosten znesek za podpiranje brezposelnih, toda do l. 1923. ni nihče resno mislil na sistematično ureditev tega podpiranja, zato se je uporabljal ta denar le za izredne enkratne podpore. Šele v navedenem letu so dobile posredovalnice za delo pod določenimi pogoji pravico izdajati malenkostne podpore, ki pa seveda ne pomenjajo nikake trajne ureditve tega vprašanja, tako da smo na vsak kritičnejši pojav brezposelnosti pri nas v vsakem pogledu docela nepripravljeni.

Če se ozremo na oblike in sisteme podpiranja brezposelnih, tedaj vidimo, da so jih po različnih kulturnih državah preizkušali že nešteto, ki so se potem v praksi tudi najrazličnejše obnesli. Preobširno bi bilo opisovati jih podrobneje, zato naj sledi tu le kratek pregled onih tipov, ki so bili pred vojno po severnih in zapadnih državah najbolj znani in najbolj razširjeni:

I. sistemi, ki temeljijo na dobrodelnosti:

1. stari amsterdamski sistem,
2. stari bruseljski in draždanski sistem,
3. antverpenski in monakovski sistem,
4. züriški in bazelski sistem;

II. sistemi, ki temeljijo na zavarovanju za brezposelnost:

5. danski sistem ločenih blagajn za brezposelne,
6. norveški in haški sistem podpiranja potom sindikatnih blagajn,
7. holandski sistem subvencioniranih blagajn za brezposelne,
8. bazelski in badenski sistem (kombinacija bernskega in starega kölnskega sistema),
9. novi kölnski sistem,
10. gentski sistem,
11. angleški sistem popolnoma državnega zavarovanja;

III. sistemi, ki temeljijo na uva-
janju javnih zasilnih del:

12. štrasburški sistem oddajanja javnih del
neorganiziranim brezposelnim,

13. milanski sistem delavskih hiš za neorga-
nizirane brezposelne («Umanitaria»);

IV. sistemi, ki temeljijo na prin-
cipu hranjenja:

14. gentski sistem subvencij neorganiziranim
brezposelnim hranilcem,

15. bolonjski sistem posebnih blagajn za
hranilce;

V. sistemi, ki so navezani na po-
sredovalnice za delo:

16. štrasburški sistem blagajn za brezpo-
selne pri posredovalnicah za delo,

17. berlinski sistem,

18. novi angleški sistem izplačevanja pri-
spevkov brezposelnim za iskanje dela pri posredo-
valnih uradih;

VI. sistemi, ki temeljijo na sodelo-
vanju z delodajalci:

19. sistem Roubaix,

20. novi sistem podpiranja brezposelnih iz
fondov, v katere prispevajo delodajalci in država.

Med vojno in po vojni se je izoblikovalo po
raznih državah še celo vrsto drugih sistemov, pri-
lagodenih izrednim vojnim ali povojnim prilikam,
ki pa vsi nosijo bolj ali manj začasni in zasilni

značaj, radi česar jih ne moremo vpoštevati kot rednih oblik podpiranja brezposelnih.

1 Že iz prejšnjih izvajanj je razvidno, da mora biti končni cilj vsakega socialnega politika, zlasti pa seveda delavstva samega uvedba splošnega državnega zavarovanja za brezposelnost, kakor ga ima Anglija. Po navedenem angleškem zakonu so se dolžni zavarovati vsi nad 16 let stari delavci določenih kategorij, ki imajo manj kot 160 funtov šterlingov letnih dohodkov, tako, da je bilo že pred vojno prisilno zavarovanih okroglo 2.5 milijona delavcev, prostovoljno pa nad 900 tisoč. Po vojni so razširili to zavarovanje še na druge kategorije, tako da je število zavarovancev še izdatno naraslo. Za zavarovanje plačujeta delojemalec in njegov delodajalec gotove tedenske prispevke, k dotičnemu fondu pa prispeva tudi država redno subvencijo v znesku ene tretjine vsote, ki jo vplačajo zavarovanci, ter krije tudi vse upravne stroške. Že po enotedenski karenčni dobi ima brezposelni zavarovanec pravico do tedenske brezposelne podpore, a največ 15 tednov v dobi enega leta, in sicer tako, da odpade na vsakih pet tednov plačevanja zavarovalnih prispevkov kvečjemu en teden podpiranja. S tem je bistveno omejeno podpiranje opetovano brezposelnih delavcev. Poleg tega imajo pa pravico do podpore le oni, ki jim državna posredovalnica za delo ne more preskrbeti primerne posla, toda niso dolžni sprejeti dela v podjetjih, ki so zapletena v delovne boje, ali pa

sprejeti delovnih pogojev, ki bi bili slabši od normalnih. Pravico do podpore izgube tudi oni, ki so zakrivili svojo brezposelnost sami. Zelo smotreno skuša angleško zavarovanje okrepiti tudi interes delodajalcev in delojemalcev samih na zavarovanju in zaposlenosti. V to svrho dobi delodajalec konec leta povrnjeno eno tretjino vplačanega prispevka, če je zaposlil zavarovanca vsaj 45 tednov v letu, če pa v slučaju krize delavcev ne odpušča, temveč skrajša delovni čas, se mu povrnejo vsi vplačani prispevki. Delavec lahko po 500 zavarovanih tednih in po 60. letu starosti zahteva nazaj ves vplačani prispevek z 2.5 % obrestmi in se mu odtegnejo le eventualno izplačane podpore. V slučaju smrti imajo pravico do te povrnitve dediči. Tako je združena z dolžnostjo zavarovanja tudi vzgoja k hranjenju. Vsa organizacija je tesno navezana na posredovalnice za delo in strokovne organizacije. Poleg tega pa država tudi intenzivno podpira zavarovanje po gentskem sistemu, zlasti v onih strokah, za katere ni uvedeno prisilno državno zavarovanje.

Drugi, tudi precej zadovoljiv sistem zavarovanja za brezposelnost se je izoblikoval že v prvem desetletju tekočega stoletja na Danskem in Norveškem, kjer so nositeljice zavarovanja posebne, zakonito priznane in urejene ter od države subvencionirane blagajne za brezposelne. Te poslujejo po veliki večini v okviru strokovnih organizacij in pri njih upravi intenzivno sodelujejo

tudi občine. Tam predpisujejo in pobirajo prispevek blagajne, država jim pa povrne eno tretjino izplačanih podpor, toda od tega prispevka iztirja dve tretjini od občine, v kateri je brezposelni zadnjega pol leta prebival. Tako je bilo na Norveškem že leta 1911. zavarovanih nad 50.000 delavcev, na Danskem pa istega leta v 48 blagajnah 89.000 oseb; dohodkov so imele danske blagajne tega leta 2,640.000 K (od tega delavskih prispevkov 1,492.000 kron) in izdatkov 2,216.000 K. Poleg tega je pa na Danskem država lepo uredila tudi posredovanje dela, ki vodi kontrolo brezposelnih in celo reciprociteto v brezposelnem zavarovanju z drugimi državami. Seveda je pa dansko-norveški sistem dobro izvedljiv le v onih državah, oziroma vsaj le za one stroke, ki imajo res dobre strokovne organizacije, česar pa pri nas žal še nimamo. Sploh niso dobre strokovne organizacije le najsilnejša gospodarska in moralna opora delavstva samega, temveč tudi najvažnejši organ, na katerega morajo tudi občina, pokrajina in država opirati organizacijo svojega socialnega skrbstva, zato si dobrih strokovnih organizacij ne bo želel le delavski voditelj, temveč tudi vsak resen socialni politik. One so izvršile že doslej na polju skrbstva za delavstvo neprecenljivo delo, zato tudi javna socialna politika ne bo mogla pogrešati njihovih izkušenj, strokovnega vpogleda in strokovnega sodelovanja.

Tretja oblika podpiranja brezposelnih, ki je danes po vseh kulturnih državah, kjer še nimajo

uvedenega državnega zavarovanja za brezposelnost najbolj razširjena in ki bi prišla kot prva stopnja za končno rešitev tega vprašanja tudi pri nas najbolj v poštev, je tako zvani *gentski sistem* komunalnega podpiranja brezposelnih. V Belgiji so že od leta 1867. poizkušali sistematično organizirati podpiranje brezposelnih, toda šele leta 1901. je v Gentu zamislil Louis Varlez načrt, ki se je potem tudi v praksi obnesel bolje nego vsi poprejšnji poizkusi po različnih državah. Po tem načrtu je nositeljica zavarovanja občina v zvezi s strokovnimi organizacijami. Ko se je ta sistem uvedel, je bilo v Gentu strokovno organiziranega okroglo polovica delavstva, to je nekako 20.000 oseb, od katerih je odpadlo na socijalistične strokovne organizacije 11.000 delavcev, ostanek pa na katoliške, liberalne in nestrankarske. Občina je ustanovila posebno blagajno za brezposelne (mestna dotacija je znašala v začetku 10.000 frankov letno), iz katere so dobivale potem strokovne organizacije pod določenimi pogoji prispevke k faktično izdanim podporam za brezposelne. Ti prispevki pa niso smeli znašati več kot 1 frank na dan in osebo, oziroma 50 frankov na leto in osebo. V splošnem je povračala občina strokovnim organizacijam do polovice dotičnih njihovih izdatkov. Ker so bile podpore strokovnih organizacij do tedaj po večini zelo nizke ali jih pa nekatere sploh niso izplačevale, so strokovne organizacije kmalu zvišale svojo članarino, da so mogle izplačevati večje podpore

ter dobiti s tem tudi od občine najvišjo mogočo subvencijo. Da se pa delavstva vendarle nasilno ne tira v organizacije, je smotreno preskrbljeno tudi za neorganizirane, oziroma za člane onih organizacij, ki nimajo uvedenega podpiranja brezposelnih in sicer na ta način, da dobivajo enake prispevke oni brezposelni lastniki malih hranilnih vlog, ki se izkažejo, da so morali radi svoje brezposelnosti dvigati naložene prihranke. Ta gentski sistem je potem uvedlo že do leta 1905. tudi 41 nadaljnjih belgijskih občin v zvezi s 360 strokovnimi organizacijami ter celo v agrarni Nizozemski 24 občin v zvezi s 347 strokovnimi organizacijami. Še z večjo naglico se je pa razširjal seveda po ostalih kulturnih državah. V Nemčiji je bilo n. pr. že leta 1915. celih 527 občin z organiziranim komunalnim skrbstvom za brezposelne, med katerimi je bilo 140 mest z 10.000—50.000 prebivalci in celo 136 kmečkih občin, samih posredovalnic za delo je pa delovalo tega leta v Nemčiji že 2817.

Ta prvotni gentski sistem, ki še ne pomenja pravega zavarovanja za brezposelnost, temveč le najpreprostejšo obliko podpiranja brezposelnih, je leta 1911. izpopolnila kölnska občina v toliko, da ga je izpremenila v najprimitivnejšo obliko zavarovanja za brezposelnost. Po tem razširjenem gentskem sistemu je ustanovila kölnska občina poseben zaklad za brezposelne, v katerega so vplačevale različne strokovne organizacije, glede na brezposelni riziko svojih članov stopnje-

vane prispevke, občina je pa ta zaklad tudi iz lastnih sredstev primerno dotirala. V slučaju brezposelnosti je potem dobival delavec vso podporo iz tega zaklada. Neorganizirani so mogli pristopiti v zvezo te blagajne samostojno. Uspeh tega sistema je bil takoj velik, kajti že v drugem letu je bilo včlanjenih pri tem mestnem zakladu za brezposelne 28 strokovnih organizacij, njih število je pa potem še naraščalo od leta do leta. Tudi ta kölnski sistem se je hitro razširil in udomačil po vseh kulturnih državah in mnoga mesta, ki so imela dotlej uveden stari gentski sistem, so tega razširila v novi kölnski. Vsekakor bi bilo pa umestno tudi ta sistem še razširiti in ga izdatneje kombinirati s prisilnim hranjenjem, kar vpliva vedno zelo vzgojno in kakor so po nekaterih krajih že poizkušali, kajti ravno sistem prisilnega hranjenja najbolj izpodmika tla delamržnosti. Končno bi se dal morda kombinirati s tem še sistem dovoljevanja posojil brezposelnim.

Kakor so razmere in potrebe pri nas, bi bilo vsekakor najbolje seči takoj po starem gentskem sistemu, ki bi ga v bližnji bodočnosti izpopolnili po kölnskem vzorcu. Od te komunalne oblike podpiranja brezposelnih bi se prešlo v zmislu pridobljenih izkušenj polagoma na primerno prilagoden pokrajinsko (po švicarskem vzgledu) in pozneje na državno zavarovanje po dansko-norveškem, oziroma angleškem vzgledu. Zavarovanje bi bilo morda izprva fakultativno, od tega bi se pa čim prej stopnjema prešlo v oblikatorično, kajti če velja

obligatnost za bolniško in nezgodno zavarovanje, morda veljati logično tudi za slučaj brezposelnosti, saj je brezposelnost le izrazita ekonomska nezgoda in more izpolnjevati svoj namen le tedaj, če je obvezno. To bi bila nekaka realna pot za postopno rešitev tega vprašanja pri nas in prav nobene ovire ni, da bi je vsaj večje občine ne nastopile takoj. Seveda je v prvi vrsti dolžnost strokovnih organizacij, da dajo inicijativo in da prevzamejo pri tem sodelovanje v opisanem zmislu, kajti one so v prvi vrsti pozvane nuditi brezposelnemu prvo pomoč. Če uberejo naše občine roko v roki z delavstvom to pot, se tudi izognejo mehaničnemu nakazovanju slučajnih in zasilnih podpor posameznikom, ki so jih v slučaju posebne potrebe v zmislu zakona o demovinstvu dolžne nakazovati, kajti to ne vodi do nobenega cilja, ostane radi nepremagljivih tehničnih ovir vedno docela nekontrolirano ter zato zlorabljano in zahteva velikih finančnih žrtev.

Velike težkoče vsakega sistematičnega podpiranja brezposelnih pa povzroča vedno njegova tehnična organizacija in uspeh marsikakega, sicer dobrega sistema je odvisen docela od te in tudi največ nasprotnikov prisilnega zavarovanja za brezposelne argumentira svoje nasprotstvo baš s tehničnimi težkočami takega zavarovanja. Vse dosedanje izkušnje so pokazale, da podpiranja brezposelnih, zlasti pa še zavarovanja za brezposelnost nikakor ni mogoče docela združiti s kako drugo panogo zavarovanja (n. pr. bolniškim, sta-

rostnim itd.), temveč da zahteva lastne upravne organizacije. Prav tako so tudi izkušnje pokazale, da je tako podpiranje, kakor tudi zavarovanje brez tesnega sodelovanja z drugimi sorodnimi socialno političnimi ustanovami, zlasti s posredovalnicami za delo in bolniškim zavarovanjem le težko izvedljivo.

Pri tehnični organizaciji podpiranja brezposelnih, oziroma zavarovanja za brezposelnost so važna zlasti tale vprašanja:

1. kdo, kedaj, kako dolgo in koliko naj dobiva kdo podpore,
2. kdo naj izvaja in kako naj se izvaja kontrola brezposelnih,
3. kdo naj nosi stroške podpiranja, in
4. kdo naj upravlja podpiranje?

Tudi glede teh vprašanj se je postopalo dolgo časa zelo različno, dokler ni polagoma izkušnja izoblikovala precej enotnih naziranj, tako da danes vsaj načelno v tem pogledu ni več mnogo razlik. Da imajo pravico do podpore za brezposelne načeloma le brezposelni delavci in delavoljci, smo poudarili že v enem izmed prejšnjih poglavij. Toda tudi pri teh je treba precejšnjih omejitev, da se čim najbolj prepreči vsako zlorabljanje in podpiranje delomržnosti, ki ni samo nemoralno, temveč tudi protisocialno. Vsekakor med brezposelne ni mogoče prištevati stavkarjev, pač si pa lahko delavci za slučaj stavk osnujejo posebno zavarovanje, kakor ga imajo

n. pr. na Finskem že od l. 1909. dalje, in ki je izključno zadeva delojemalcev samih. Dalje je treba tu ločiti med onimi, ki so postali brezposelni brez lastne krivde in onimi, ki so jo zakrivili sami, kajti ti morajo biti že principijalno izključeni od podpiranja, edino izjemo mora delati seveda v posebnih, ozira vrednih slučajih njih nedolžna rodbina. Pa tudi za brez lastne krivde brezposelne delojemalce ne bo mogoče uvesti podpiranja ali zavarovanja takoj brezizjemno, temveč stopnjema po potrebnosti. Od podpiranja bodo morali biti vsaj za prvo dobo izključeni oni, katerih normalni dohodki znašajo toliko, da bi si za slučaj brezposelnosti lahko nabrali večjih prihrankov. Pripomniti je pa, da so n. pr. v Ludwigshafnu ob Reni že l. 1917. pritegnili h komunalnemu zavarovanju za brezposelne tudi male samostojne obrtnike. Tehnično in finančno težko izvedljiva je vsaj v prvi dobi tudi uvedba sistematičnega podpiranja onih, pri katerih je delovni riziko posebno velik, n. pr. pri dni-narjih, nekaterih panogah sezonskih delavcev itd. Začelo naj bi se torej uvajati sistematično podpiranje, oziroma zavarovanje le pri nekaterih strokah, ki naj bi se pa potem stopnjema, a stalno razširjalo še na druge. Pri vsem tem je pa treba seveda vpoštevati tudi letni čas, kajti pozimi je n. pr. brezposelnost navadno za 100—200 odstotkov večja nego poleti. Pri posebno kritičnih pojavih brezposelnosti, kjer so potrebne poleg normalnega podpi-

ranja tudi zasilne akcije, se morajo pa te raztezati seveda na vse panoge in stroke.

Prav tako je seveda treba omejiti d o b o podpiranja in pa v i š i n o podpore. Navadno velja za podporo enotedenska k a r e n č n a d o b a, normalno podpiranje se pa vrši potem različno po času, kraju in značaju podpiranca in podpiratelja od 5 do 15 tednov. S tem je podan podpirancu zadosten rok, da si preskrbi zopet delo in zaslužek. K temu ga mora vzpodbujati seveda tudi omejena višina podpore, ker ta ne sme doseči nikdar višine normalnega zaslužka, temveč navadno le 50 do 70 odstotkov tega. Vsekakor je pa tudi tu vpoštevati značaj poklica, spol, krajevne razmere, število družinskih članov itd. Različna je prav tako o b l i k a p o d p i r a n j a. Upravno najenostavnejše in zato najpogostejše je seveda denarno podpiranje, a s tem še ni rečeno, da je to tudi najboljše, kajti pogosto je mnogo učinkovitejša podpora v naturalijah. Tu pride posebno v poštev prehranjevanje brezposelnih v cenених ljudskih ali zasilnih kuhinjah ter v zimski dobi podpiranje s kurivom.

Eno najtežjih, a tudi najvažnejših tehničnih vprašanj je pa vprašanje k o n t r o l e b r e z p o s e l n i h, da se čim bolj onemogoči vsako zlorabljanje. Ta kontrola se mora vedno nanašati na dejstvo brezposelnosti, na vzroke brezposelnosti, na dolžino brezposelnosti in na upravičenost brezposelnosti. Kot najbolj uspešno sredstvo za kontrolo

se je pokazala doslej posredovalnica za delo, zato je tudi dobro organizirano posredovanje dela prvi pogoj uvedbe sistematičnega podpiranja brezposelnih, oziroma zavarovanja za brezposelnost. Pravico do podpore sme imeti le oni brezposelni, ki novega dela res ne more dobiti in v tem oziru more dajati zadostno jamstvo in kontrolo le dobro poslujoča posredovalnica. Pogoj podpiranja mora biti zato redno, če le mogoče vsak dan je zglaševanje v času, ko se navadno dela in posredovalnica mora potrjevati, da brezposelnemu res ne more nakazati nobenega, vsaj kolikor toliko primernega dela (glede primernosti soodločujejo strokovne organizacije). Kakor hitro to potrdilo izostane, mora tudi avtomatično prenehati pravica do podpore. Izkušnja pa uči, da niti ta kontrola še ni vedno dovolj zanesljiva, zato morajo biti uvedeni navadno še posebni kontrolni in proizvodovalni organi, ki obiskujejo podpiranca tudi na domu. Uspešno kontrolo izvajajo ponekod tudi na ta način, da pozivajo podpirance dnevno k majhnim delom v korist podpiratelja. Nekatere zavarovalnice so uvedle celo prisilne nadaljevalne šole za one, ki ne morejo dobiti dela radi slabe kvalifikacije.

Vsako izdatnejše podpiranje brezposelnih pa zahteva seveda navadno velikih denarnih žrtev. Čeprav je načelno dolžnost javnosti, da skrbi za brezposelne, kar smo že večkrat povdarili, mora biti vendar zgrajeno vse podpiranje brez-

poselnih na princip samopomoči, kar se doseže ravno z zavarovanjem. Skoro povsod, kjer imajo uvedeno sistematično podpiranje brezposelnih, so pa pritegnili k tozadevnim stroškom tudi delodajalce (po mnogih krajih so poizkušali delodajalci celo sami organizirati tako podpiranje), tako da nosijo finančna bremena podpiranja vzajemno delojemalci, delodajalci in javnost (sorazmerno občina, pokrajina in država). Švica je n. pr. l. 1917. uvedla v korist skrbstva za brezposelne celo 20 odstotne doklade na davek na vojne dobičke. Prav tako morajo biti pa seveda tudi pri upravi tega imetja soudeleženi vsi trije faktorji. To se zgodi v obliki zastopstva v tozadevnih upravnih odborih, ki morajo biti na čelu vse podpiralne organizacije, vendar se mora prepustiti v njih delojemalcem kot najbolj zainteresiranemu faktorju primerno močnejše zastopstvo. Ti upravni odbori razsojajo tudi vse sporne slučaje in rešujejo pritožbe, ki jih poraja vsako podpiranje brezposelnih že po svoji naravi zelo veliko. Sicer mora biti vsa organizacija upravno čim najbolj naslonjena na občine in strokovne organizacije, h katerima je treba pritegniti, kakor že večkrat omenjeno, tudi bolniško zavarovalnico (n. pr. za pobiranje prispevkov) in posredovalnico za delo (kot kontrolni organ).

To bi bile nekake glavne smernice za organizacijo našega podpiranja brezposelnih, kajti tudi pri nas žnjim ne bo mogoče več dolgo odla-

šati. Z razvojem gospodarskega življenja mora iti namreč vedno in povsod roko v roki tudi razvoj socialnega skrbstva kot korektiva k nedostatkem in izrastkom, ki jih v praksi poraja razvoj današnjega gospodarskega sistema.

V.

Statistika brezposelnih.

Vse razmotrivanje o praktičnem skrbstvu za brezposelne mora temeljiti na zanesljivem poznanju celokupnega delovnega trga čim najširšega ozemlja. Tega pa more nuditi le točna statistika, vsebujoča pregled vseh zaposlenih in nezaposlenih delojemalcev po posameznih poklicih. Dočim se vodi pregled prvih že dolgo po vseh modernih državah ali ga jim je pa mogoče vsaj v najkrajšem času sestaviti, so pa do najnovejše dobe skoro povsod precej zanemarjali statistiko brezposelnih. Zlasti pri nas se tej še dandanes ne posveča prav nobene pažnje tako, da niti najvišji upravni organi faktično nimajo nobenega, vsaj kolikor točnega in zanesljivega pregleda o stanju in gibanju na našem domačem delovnem trgu, kar seveda zelo otežuje vsako delo na polju skrbstva za brezposelne. Čim važnejše pa postaja za vsako moderno državo vprašanje skrbstva za brezposelne, tem večjo pažnjo začenjajo povsod posvečati tudi točni statistiki.

Statistika brezposelnih povzroča vedno precejšnje tehnične težkoče, ker bi zahtevala natančna registracija vsakokratnega stanja in gibanja na delovnem trgu obsežnega upravnega aparata. Večina držav se zadovoljuje zato vsaj v normalnih časih s približno zanesljivim pregledom, ki ga dobiva na različne načine. Izhodišče take statistike morajo seveda vedno tvoriti le natančna periodična štetja. Ta se izvršijo navadno obenem s splošnim ljudskim štetjem, časih pa posebej. Posebna in natančna štetja brezposelnih so potrebna zlasti ob času večjih kriz in so se vršila že v predvojni dobi pogosto, n. pr. l. 1908. v Berlinu, kjer ga je izvedla občina s pomočjo učiteljstva in brezposelnih strokovničarjev. Seveda so pa tudi ta štetja vedno le relativne vrednosti, kajti pozimi je n. pr. število brezposelnih vedno docela drugo nego poleti in mora zato znanstveni obdelovalec teh statistik dobro vpoštevati čas, v katerem so se vršila. Vsako tako štetje mora biti izvedeno zelo premišljeno in spretno, da pokaže res točno sliko in natančno loči bolnike, invalide, stavkajoče, delomržneže, izprte ali one, ki opravljajo domača dela od delavoljnih in delazmožnih brezposelnih. V vsakem slučaju bo pa neizogibna tudi vestna kontrola, kajti izkušnja uči, da se delavoljni in delazmožni radi odtegujejo evidenci, vsiljujejo pa delomržneži in dela ne docela zmožni. Zlasti zanimive in važne rezultate podajajo taka štetja tedaj, če se upoštevajo sta-

rost, spol, poklic, družinske razmere, rojstni kraj, materni jezik, vzroki brezposelnosti, kulturni nivo brezposelnega, dolžina brezposelnosti itd., kajti med starejšimi vlada navadno večja brezposelnost nego med mlajšimi, med tujci večja nego med domačini, med analfabeti večja nego med izobraženimi itd. Vsako tako štetje bo pa zahtevalo vedno še obsežnejših poznejših poizvedb, zlasti glede ugotovitve trajanja brezposelnosti in kontrole glede vzrokov brezposelnosti.

Splošno enkratno štetje brezposelnih nudi seveda le zanesljivo sliko za čas, ko je bilo izvršeno, a ravno gibanje na delovnem trgu povzroča že v normalnih časih zelo močno valovanje in pogosto velike izpremembe, radi česar je potrebna stalna evidenca, ki mora biti tem natančnejša in sistematičnejša, čim kritičnejša je brezposelnost. Dočim mora biti v slučaju večjih pojavov brezposelnosti uvedeno obligatno tedensko ali vsaj štirinajstdnevno zglaševanje vseh brezposelnih, bodo v normalnih razmerah zadostovali podatki, ki jih dobe statistični organi s pomočjo strokovnih in podjetniških organizacij, delavskih zbornic, inšpekcij dela, bolniških blagajen, organov za podpiranje brezposelnih in zlasti posredovalnic za delo.

Posredovalnice za delo morajo že v lastnem delokrogu in v lastne svrhe voditi čim natančnejšo in podrobnejšo statistiko o celokupnem gibanju na delovnem trgu, zato bi morale posve-

čati tej čim največjo pažnjo, zlasti dokler ne začnejo poslovati državni delavski statistični uradi, v katerih mora biti osredotočena statistika celokupnega delavskega gibanja, ki daje najtrdnější znanstveni temelj vsej socialni politiki. Dobro organizirana posredovalnica za delo nikakor ne bo vodila le točnega sumaričnega pregleda o priglasih delojemalcih in delodajalcih ter izvršeni posredovanjih, razvrščenih po poklicih, temveč bo tudi s statističnega pogleda posvečala največjo skrb vsem posameznim panogam, oblikam in smerem posredovanja ter stanju in gibanju na delovnem trgu, kakor posredovanju kvalificiranih in ne-kvalificiranih delavcev, posredovanju v in iz inozemstva, posredovanju invalidov, vdov, sirot, vajencev, odpuščenih kaznjencev, samskih in oženjenih, domačinov in tujcev, analfabetov in pismenih, menjavanju poklicev, dolžini brezposelnosti, delavskim plačam itd., kajti šele tak vsestranski pregled ji nudi zanesljive napotke za njeno široko in globoko socialno politično udejstvovanje ter dragocen material socialnemu politiku, zakonodajalcu in narodnemu gospodarju. Da je statistika kolikor toliko zanesljiva, so pa potrebni seveda dobri tehnični pogoji, kakor rajoniziranje delodajalcev in delojemalcev, ločitev brezposelnih od onih, ki iščejo boljše službe itd.

Pri nas se ni posvečalo, kakor sem omenil že zgoraj, delavski, zlasti pa še statistiki brezposelnih radi popolnega nerazumevanja njenega po-

mena in potrebe n o b e n e p a ž n j e. Še največ so jo vodile inspekcije dela ter posredovalnice za delo v Sloveniji, toda radi prešibke organizacije so bile vse precej nezanesljive, zadnje čase se pa opušča polagoma še ta skromni nadomestek, čim bolj se rušijo te institucije same. Da bi dobili kolikor toliko točen pregled o celokupnem stanju našega delovnega trga, bi se moralo vsekakor izvesti natančno enkratno splošno štetje vseh delojemalcev z brezposelnimi vred po zgoraj očrtanih vidikih, tekočo evidenco bi morale pa potem za enkrat voditi res dobro izorganizirane posredovalnice za delo s pomočjo inšpekcij dela in uradov za zavarovanje delavcev. Čim prej bi bilo pa seveda treba začeti z organizacijo državnih delavskih statističnih uradov, ki bi potem stalno zbirali vse podatke, vodili evidenco celokupnega delavskega gibanja ter dobljeni material statistično obdelavali. Tem državnim delavskim statističnim uradom bi se moralo pa priklopiti tudi stalno komisijo za premotrivanje položaja na delovnem trgu.

VI.

Sorodni problemi.

Vsaka panoga socialne politike je del skupnega, enotnega in v sebi strnjenga kompleksa, zato jih tudi nikdar ni mogoče docela ločiti, ker se vedno tesno dotikajo in le druga drugo dopolnjuje. Tudi dobro organizirano skrbstvo za brezposelne mora stati v najtesnejših stikih z vsemi faktorji in organi javnega življenja ter sodelovati pri reševanju drugih socialno političnih problemov, ker se ti vedno bolj ali manj dotikajo tudi vprašanja skrbstva za brezposelne.

Že zgoraj smo večkrat povdarili, da je smotreno posredovanje dela, kakor tudi podpiranje brezposelnih oziroma zavarovanje za brezposelne nemogoče brez tesnega sodelovanja z javnimi oblastmi, strokovnimi organizacijami, dobrodelnimi ustanovami, podjetniškimi organizacijami, delavskimi in podjetniškimi zbornicami ter podobnimi korporacijami, a prav tako tesne stike mora vzdrževati skrbstvo za brezposelne tudi z drugimi panogami socialne politike. Tu prihajajo

v pošte v zlasti invalidsko, mladinsko (na Bavarskem je n. pr. združeno s posredovalnicami za delo celo posredovanje rejenčkov) in stanovanjsko skrbstvo, inspekcija dela, razne zavarovalnice in razne socialno higijenske ustanove, kajti v zvezi z brezposelnostjo nastopajo navadno kot njena posledica tudi razne druge kalamitete. Tudi v tem pogledu se je doslej pri nas mnogo grešilo, kajti obstoječim institucijam skrbstva za brezposelne se ni doslej nudilo prilike sodelovanja prav pri nobeni navedenih panog socialnega skrbstva, razen deloma pri skrbstvu za invalide.

Čeprav je treba stvarno in upravno strogo ločiti brezposelno in ubožno skrbstvo, imata pa na drugi strani vendarle tudi ti dve panogi mnogo skupnih zadev, ki bi jih lahko že iz ekonomskih ozirov reševali vzajemno. Tu prihajata v pošte v zlasti vprašanja javnih kuhinj in zavetišč, kjer bi dobivali brezposelni delojemalci z družinami ceneno prehrano, oziroma posredovani in potujoči delavci zasilno stanovanje. Taka zavetišča so še prav posebno potrebna za brezposelna dekleta. Obe zadevi tvorita bistveni del skrbstva za brezposelne, zato je samo po sebi umevno, da se morajo pritegniti k upravi obeh navedenih institucij v odločilni meri tudi organi posredovalnice za delo in zavarovalnice za brezposelne.

V tesni zvezi s skrbstvom za brezposelne je tudi problem kolonizacije in problem izseljeništv a, toda tudi k reševanju teh vprašanj se pri nas doslej še ni pritegnilo organov skrbstva za brezposelne, kar je gotovo vplivalo na neuspeh prve in na skrajno zanemarjenost drugega. Obe ti dve vprašanji bosta pri nas še dolgo, dolgo važna gospodarska in socialna problema, zato bi zahtevalo njih reševanje čim smotrenejšega in vestnejšega postopka, ki je pa brez sodelovanja z organi skrbstva za brezposelne neizvedljivo. Pri kolonizaciji prihaja v poštev v prvi vrsti posredovanje in smotreno izbiranje kolonizirancev, pri izseljeništvu pa kontrola in varstvo izseljencev, ki so pogosto izročeni največjemu zlorabljanju in bedi. V tem pogledu mora stati skrbstvo pa brezposelne v stalnih stikih na eni strani z izseljenci samimi, na drugi strani pa z državnim konzularnim aparatom.

*

To bi bil nekak pregled vsebine skrbstva za brezposelne in glavne smernice za reševanje tega važnega socialnega problema, ki postaja vsak dan bolj pereč. Kakor smo videli, se je izvršilo na tem polju pri nas doslej še jako malo, kar se je izvršilo, pa zelo nepopolno in nesmotreno. Zato nas čaka še mnogo, mnogo dela, preden bomo dohiteli tudi na tem polju druge, mnogo manjše države. Saj vidimo povsod, kako pri nas med odločilnimi faktorji celo pada zanimanje za socialno politične pro-

bleme, čeprav postajajo ti polagoma pravo središče modernega socialnega življenja ter se prej ali slej bridko maščujejo nad onimi, ki jih pravočasno ne vidiijo ali nočejo videti.

Literatura.

B a a b A.: Zur Frage der Arbeitslosenversicherung, der Arbeitsvermittlung und der Arbeitsbeschaffung. Leipzig, 1911.

B i b l i o g r a p h i e der Arbeitsvermittlung. Herausgegeben von Verband Deutscher Arbeitsnachweise. Berlin, 1912.

H e r k n e r H.: Die Arbeiterfrage. I. Bd. Berlin-Leipzig, 1921.

J a s t r o w J. — B a d r k e W.: Kommunale Arbeitslosenversicherung. Berlin, 1910.

K e s s l e r, dr. G.: Die Arbeitsnachweise der Arbeitsverbände. Leipzig, 1911.

L ö w e A d o l f: Arbeitslosigkeit und Kriminalität. Berlin, 1914.

M i s c h l e r E. — v. F ü h r e r R.: Der Arbeitsnachweis. Troppau. Perijodična revija, izhaja od leta 1907.

S i d n e y — W e b b B.: Das Problem der Armut. Jena, 1912.

Š t e b i M. A.: Vzgoja in zaščita vajencev in mladoletnih delavcev. Belgrad, 1922.

V e r r i j n S t u a r d : Die heutige Arbeitslosigkeit
im Lichte der Weltwirtschaftslage. Jena, 1922.

Z i e t s c h F.: Kommunale Arbeitslosenfürsorge.
Berlin, 1910.

Z w i e d i n e k — S ü d e n h o r s t: Arbeiterschutz
und Arbeiterversicherung. Leipzig, 1912.

Kazalo.

	Stran
Predgovor	3
I. Brezposelnost, njeni vzroki in posledice	7
II. Skrbstvo za brezposelne	15
III. Posredovanje dela	21
IV. Podpiranje brezposelnih in zavarovanje za brezposelnost	47
V. Statistika brezposelnih	67
VI. Sorodni problemi	72
Literatura	76

SPLOŠNA KNJIŽNICA.

- Št. 1. Ivan Albreht: **Ranjena gruda**, izvirna povest, 104 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 2. Rado Murnik: **Na Bledu**, izvirna povest, 181 str., broš. Din 16.—, vez. Din 22.—.
- „ 3. Ivan Rozman: **Testament**, ljudska drama v 4 dej., 105 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 4. Cvetko Golar: **Poletno klasje**, izbrane pesmi, 184 str., broš. Din 20.—, vez. Din 26.—.
- „ 5. Fran Milčinski: **Gospod Fridolin Žolna in njegova družina**, veselomodre črtice I., 72 str., broš. Din 8.—, vez. Din 13.—.
- „ 6. Ladislav Novák: **Ljubosumnost**, veseloigra v enem dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 7. **Andersenove pripovedke**. Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 8. Emil Gaboriau: **Akt števil. 113**, roman, poslovenil E.V., 536 str., broš. Din 22.—, vez. Din 28.—.
- „ 9. Univ. prof. dr. France Veber: **Problemi sodobne filozofije**, 347 str., broš. Din 24.—, vez. Din 30.—.
- „ 10. Ivan Albreht: **Andrej Ternouc**, reliefna karikatura iz minulosti, 55 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 11. Pavel Golia: **Peterčkove poslednje sanje**, božična povest v štirih slikah, 84 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 12. Fran Milčinski: **Mogočni prstan**, narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 13. V. M. Garšin: **Nadežda Nikolajevna**, roman, poslovenil U. Žun, 112 str., broš. Din 10.—, vez. Din 15.—.
- „ 14. Dr. Karl Engliš: **Denar**, narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str., broš. Din 26.—, vez. Din 32.—.
- „ 15. Edmond in Jules de Goncourt: **Renée Mauperin**, roman, prevel P. V. B., 239 str., broš. Din 15.—, vez. Din 21.—.
- „ 16. Janko Samec: **Življenje**, pesmi, 112 str., broš. Din 15.—, vez. Din 20.—.
- „ 17. Prosper Mérimée: **Verne duše v vicah**, povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str., broš. Din 9.—, vez. Din 14.—.

- Št. 18. Jarosl. Vrchlický: **Oporoka lukovškega grajščaka**, veseloigra v enem dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str., broš. Din 6.—, vez. Din 11.—.
- „ 19. Gerhart Hauptmann: **Potopljeni zvon**, dramatska bajka v petih dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str., broš. Din 16.—, vez. Din 22.—.
- „ 20. Jul. Zeyer: **Gompači in Komurasaki**, japonski roman, iz češčine prevel dr. Fran Bradač, 154 str., broš. Din 14.—, vez. Din 20.—.
- „ 21. Fridolin Žolna: **Dvanajst kratkočasnih zgodbic**, II., 73 str., broš. Din 8.—, vez. Din 13.—.
- „ 22. L. N. Tolstoj: **Kreutzerjeva sonata**, roman, poslov. Fran Pogačnik, 136 str., broš. Din 14.—, vez. Din 20.—.
- „ 23. Sophokles: **Antigone**, žalna igra, poslov. C. Golar, 60 str., broš. Din 9.—, vez. Din 14.—.
- „ 24. E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev**, I. del, 355 str., broš. Din 30.—, vez. Din 36.—.
- „ 25. E. L. Bulwer: **Poslednji dnevi Pompejev**, II. del, (v tisku).
- „ 26. L. Andrejev: **Črne maske**, poslovenil Josip Vidmar, 82 str., broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.
- „ 27. Fran Erjavec: **Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne**, 80 str. broš. Din 12.—, vez. Din 17.—.

Za tisk se pripravljajo:

O. Župančič: **Veronika Deseniška**, Ks. Meško: **Listki**, Dostojevski: **Idiot**, Sienkiewicz: **Quo Vadis?** Arcibašev: **Sanin**, Langer-Šest: **Kamela skozi uho šivanke**.

Za poštne pošiljatve je računati za vsak zvezek
po Din — 80 poštne in odpravnine.

Naročila sprejema:

Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg št. 8.